

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. podlegająca ujawnieniom
na dzień 31.12.2021 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej	5
3. Zarys różnic w zakresie konsolidacji.....	6
4. Fundusze własne.....	7
4.1. Struktura funduszy własnych.....	7
4.2. Opis głównych cech instrumentów w kapitale Tier I i kapitale Tier II.....	8
4.3. Wpływ MSSF 9 na adekwatność kapitałową.....	9
5. Regulacyjne wymogi kapitałowe.....	10
6. Bufory kapitałowe.....	11
7. Kapitał wewnętrzny	12
7.1. Proces ICAAP	12
7.2. Pomiar, monitorowanie, limitowanie i kontrola kapitału wewnętrznego	12
8. Wskaźnik dźwigni finansowej.....	13
9. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem.....	14
9.1. Proces zarządzania ryzykiem.....	15
9.2. Kluczowe zasady zarządzania ryzykiem	17
9.3. Poziom tolerancji na ryzyko bankowe	17
9.4. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem	18
9.5. Kontrola wewnętrzna.....	20
9.6. Ryzyko kredytowe	20
9.6.1. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej.....	20
9.6.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym	21
9.6.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka	21
9.6.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości.....	22
9.6.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego	26
9.6.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń.....	28

9.6.7.	Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne	28
9.6.8.	Informacje na temat stosowania metody standardowej	28
9.7.	Ryzyko kredytowe kontrahenta.....	29
9.8.	Ryzyko finansowe.....	31
9.8.1.	Ryzyko płynności	32
9.8.2.	Ryzyko rynkowe.....	36
9.9.	Ryzyko operacyjne	41
9.9.1.	Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym.....	42
9.9.2.	Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym.....	42
9.9.3.	Informacje o sumach rzeczywistych strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego	43
9.10.	Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne	44
10.	Informacje dotyczące kwoty aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń	48
11.	Informacje o ekspozycjach objętych działaniami stosowanymi w odpowiedzi na kryzys spowodowany przez pandemię Covid-19	48
12.	Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem	49
13.	Polityka wynagrodzeń.....	51
14.	Oświadczenie Zarządu Banku	55

1. Wprowadzenie

Niniejszy dokument stanowi realizację:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Rozporządzenie CRR);
- 2) Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) 2021/637 z dnia 15 marca 2021 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do publicznego ujawniania przez instytucje informacji, o których mowa w części ósmej tytułu II i III Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (Rozporządzenie 2021/637);
- 3) Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Ustawa Makro);
- 4) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe;
- 5) Rekomendacji M, dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 r.;
- 6) Rekomendacji P, dotyczącej zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków, Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2015 r.;
- 7) Rekomendacji Z, dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach Komisji Nadzoru Finansowego;
- 8) Wytycznych EBA/GL/2018/01 w sprawie jednolitego ujawniania na podstawie art. 473a rozporządzenia nr 575/2013 informacji na temat rozwiązań przejściowych w zakresie łagodzenia skutków wprowadzenia MSSF 9 względem funduszy własnych (Wytyczne 2018/01);
- 9) Wytycznych EBA/GL/2017/01 w sprawie ujawniania wskaźnika pokrycia wpływów netto w uzupełnieniu do ujawniania informacji na temat zarządzania ryzykiem płynności na podstawie art.435 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (Wytyczne 2017/01);
- 10) Wytycznych EBA/GL/2018/10 dotyczących ujawniania w zakresie ekspozycji nieobsługiwanych i restrukturyzowanych (Wytyczne 2018/10);
- 11) Wytycznych EUNB/GL/2020/11 z dnia 11 sierpnia 2020 r. dotyczących sprawozdawczości nadzorczej i ujawniania informacji zgodnie z ukierunkowanymi zmianami rozporządzenia CRR wprowadzonymi w trybie przyśpieszonym w odpowiedzi na pandemię COVID-19 (Wytyczne 2020/11);
- 12) Wytycznych EBA/GL/2020/12 z dnia 11 sierpnia 2020 r. zmieniających wytyczne EBA/GL/2018/01 w sprawie jednolitego ujawniania na podstawie art. 473a rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (CRR) informacji na temat okresu przejściowego służącego łagodzeniu skutków wprowadzenia MSSF 9 względem funduszy własnych w celu zapewnienia zgodności z ukierunkowanymi zmianami Rozporządzenia CRR wprowadzonymi w trybie przyśpieszonym w odpowiedzi na pandemię COVID-19 (Wytyczne 2020/12).

Ponadto, raport został sporządzony zgodnie z przepisami wewnętrznymi zawartymi w Polityce ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w zakresie adekwatności kapitałowej, wynagrodzeń oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu, jak również w oparciu o zapisy Instrukcji sporządzania i ogłaszania przez Bank BPS S.A. informacji podlegających ujawnieniom.

Bank, jako duża instytucja inna niż globalna instytucja o znaczeniu systemowym oraz instytucja nienotowana na rynku regulowanym, ujawnia informacje zgodnie z art. 433a ust. 2 Rozporządzenia CRR.

W raporcie zaprezentowane zostały dane Banku BPS S.A. oraz podmiotów zależnych, które zgodnie z Rozporządzeniem CRR podlegają konsolidacji ostrożnościowej, obejmującej jedynie podmioty spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych. Z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są podmioty, których łączna wartość aktywów i pozycji pozabilansowych jest niższa niż 10 mln EUR.

O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie dane liczbowe w dokumencie zaprezentowano według stanu na 31.12.2021 r., w złotych polskich (PLN), w zaokrągleniu do tysiąca złotych bez miejsc po przecinku. Do ujawnienia informacji zastosowane zostały m.in. wzory formularzy wynikające z Rozporządzenia 2021/637 (Załącznik do niniejszego raportu).

Informacja zatwierdzona została przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

2. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. utworzony został na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

W dniu 12 marca 2002 roku nastąpiło przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. tworząc jeden Bank Zrzeszający, którego nazwa – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zarejestrowana została w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku. Bankowi w dniu 6 sierpnia 2002 roku nadano numer statystyczny REGON: 930603359.

Bank BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (z późn. zm.). W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, które na 31.12.2021 r. posiadały łącznie 81,2 % akcji, w tym banki zrzeszone 73,8 %.

Grupę Kapitałową Banku BPS S.A. zwaną dalej Grupą Kapitałową tworzą Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz specjalistyczne spółki, które uzupełniając ofertę Banku, realizują jednocześnie własne cele biznesowe. Według stanu na 31.12.2021 r. w skład Grupy Kapitałowej wchodził Bank oraz następujące jednostki zależne i stowarzyszone:

- BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.,
- BPS Leasing S.A. (marka: BPS Leasing i Faktoring),
- BPS Nieruchomości S.A.,
- BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.,
- Con-Finance Sp. z o.o.,
- CRUZ Sp. z o.o.,
- Dom Maklerski Banku BPS S.A.,
- FW Południe Sp. z o.o.,
- G81 Inwestycje 1 S.A.,
- G81 Inwestycje 2 S.A.,
- G81 Inwestycje 3 S.A.,
- G81 Inwestycje 4 S.A.,
- G81 Inwestycje 5 S.A.,
- QRS Finanse S.A. w likwidacji,
- Solar City Szczecin Sp. z o.o. w likwidacji,
- Uzdrowisko Iwonicz S.A.,
- Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.,
- Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.,
- Veni S.A.,
- Zakład Leczniczy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. Grupa Kapitałowa posiadała Certyfikaty Inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych:

- BPS 1 NS FIZ w likwidacji,
- BPS 3 NS FIZ w likwidacji,
- BPS 4 NS FIZ w likwidacji,
- BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN,
- Contango 2 FIZ,
- Quantum 2 FIZ AN,
- Quantum 4 FIZ AN w likwidacji,
- Quantum 9 FIZ AN,
- Uzdrowiska Polskie FIZ AN.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej tworzą: Bank BPS S.A. oraz spółki zależne: Dom Maklerski Banku BPS S.A. i BPS Leasing S.A.

3. Zarys różnic w zakresie konsolidacji

Wartości bilansowe wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w ujęciu regulacyjnym (ostrożnościowym) różnią się od wartości ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentowanym w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2021 roku, z uwagi na różny zakres konsolidacji.

W ramach konsolidacji ostrożnościowej podmioty konsolidowane są metodą pełną. Ponadto Grupa Kapitałowa nie stosuje odstępstwa, o którym mowa w art. 7 Rozporządzenia CRR, ani metody konsolidacji indywidualnej określonej w art. 9 Rozporządzenia CRR.

Udziały kapitałowe w podmiotach zależnych nie są odliczane od funduszy własnych.

Na podstawie art. 436 lit f) oraz lit g) Rozporządzenia CRR Bank informuje, że nie identyfikuje występowania obecnie i nie przewiduje istotnych przeszkód praktycznych lub prawnych dla szybkiego transferu funduszy własnych lub dla spłaty zobowiązań, pomiędzy jednostką dominującą a jednostkami zależnymi.

W Grupie Kapitałowej nie występują jednostki zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową w przypadku których, fundusze własne są niższe niż wymagane.

W 2021 r. w Grupie Kapitałowej nie przeprowadzono transakcji wewnątrzgrupowych zdefiniowanych w art. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji.

Różnice między rachunkowym a ostrożnościowym zakresem konsolidacji oraz przyporządkowanie kategorii sprawozdań finansowych do kategorii ryzyka regulacyjnego zaprezentowano w Załączniku do ujawnień - *Tabela EU LI1*, natomiast główne źródła różnic między regulacyjnymi kwotami ekspozycji a wartościami bilansowymi w sprawozdaniach finansowych, jak również zarys różnic w zakresach konsolidacji (każdego podmiotu) zawarto odpowiednio w *Tabelach EU LI2 i EU LI3*.

4. Fundusze własne

4.1. Struktura funduszy własnych

Zgodnie z przepisami Ustawy Prawo bankowe oraz Rozporządzenia CRR, fundusze własne Grupy Kapitałowej na potrzeby wyliczenia adekwatności kapitałowej składają się z:

- kapitału Tier I,
- kapitału Tier II.

W skład kapitału Tier I wchodzi:

- kapitał podstawowy Tier I – będący sumą pozycji kapitału podstawowego Tier I po wprowadzeniu wymaganych korekt oraz odliczeń i wyłączeń,
- kapitał dodatkowy Tier I – Bank nie posiada instrumentów kapitałowych tej kategorii.

Kapitał podstawowy Tier I wyliczony zgodnie z art. 50 Rozporządzenia CRR obejmuje następujące elementy:

- 1) instrumenty kapitałowe;
- 2) akcje emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi;
- 3) zyski zatrzymane;
- 4) skumulowane inne całkowite dochody;
- 5) kapitał rezerwowy;
- 6) fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych;
- 2) wartości niematerialne;
- 3) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych;
- 4) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I (wynikające z zastosowania MSSF 9).

W skład kapitału Tier II wchodzi zobowiązania podporządkowane.

Tabela 1. Fundusze własne Grupy Kapitałowej (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2020	31.12.2021
Kapitał Tier I	722 552	768 692
Kapitał podstawowy Tier I	722 552	768 692
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	679 472	723 202
Zyski zatrzymane	-79 289	-88 471
Inne całkowite dochody	10 291	10 285
Kapitał rezerwowy	107 367	116 937
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-7 096	-3 330
Wartości niematerialne	-22 364	-24 170
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych	-6 218	-1 611
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	15 889	11 349
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	362 912	280 941
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	362 912	280 941
FUNDUSZE WŁASNE	1 085 464	1 049 633

Strukturę poszczególnych pozycji funduszy własnych zaprezentowano w Załączniku do ujawnień - *Tabela EU CC1*, natomiast szczegółowy opis głównych cech instrumentów kapitałowych, które składają się na fundusze własne Grupy Kapitałowej w podziale na kapitał podstawowy Tier I oraz kapitał Tier II zawarto w *Tabeli EU CCA*.

Uzgodnienie regulacyjnych funduszy własnych z bilansem w zbadanym sprawozdaniu finansowym przedstawiono w *Tabeli EU CC2*.

4.2. Opis głównych cech instrumentów w kapitale Tier I i kapitale Tier II

Instrumenty kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I w kwocie 723 202 tys. zł dotyczą kapitału zakładowego Banku, jako podmiotu dominującego. Jego wartość wykazana jest zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej. Liczba akcji razem wynosi 455 625 241, wszystkie akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela w całości opłacone, o wartości nominalnej jednej akcji wynoszącej 1 zł. Azio emisyjne związane z ww. instrumentami kapitałowymi powstałe przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej wynosi 304 517 tys. zł. W skład instrumentów kapitałowych wchodzi ponadto pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I w wysokości (-) 36 941 tys. zł.

Zyski zatrzymane w kwocie (-) 88 471 tys. zł, obejmują niepokrytą stratę Grupy Kapitałowej wygenerowaną w latach poprzednich.

Skumulowane inne całkowite dochody w kwocie 10 285 tys. zł, definiowane zgodnie z międzynarodowymi standardami rachunkowości, obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zyski lub straty aktuarialne stanowiące korektę założeń przyjętych do kalkulacji rezerw na świadczenia

pracownicze, różnice kursowe powstałe w wyniku wyceny instrumentów kapitałowych wyrażonych w walutach obcych, dla których dokonano wyboru wyceny do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz skutki wyceny i wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe ujęte w pozycji innych całkowitych dochodów.

Kapitał rezerwowy w kwocie 116 937 tys. zł, służy celom określonym w statucie i tworzony jest z odpisów z zysku oraz wyniku netto ze sprzedaży kapitałowych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Fundusz ogólnego ryzyka w kwocie 24 500 tys. zł, tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe, z zysku po opodatkowaniu. Przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej.

Odliczenia od pozycji kapitału podstawowego:

- korekty z tytułu ostrożnej wyceny w wysokości (-) 3 330 tys. zł, tworzone są dla wszystkich aktywów wycenianych według wartości godziwej, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia CRR (Załącznik do ujawnień *Tabela EU PV1*),
- wartości niematerialne (-) 24 170 tys. zł, wykazywane są w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości (z odliczenia wyłączone są ostrożnie wyceniane aktywa będące oprogramowaniem),
- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych (-) 1 611 tys. zł, których wartość przekracza 10 % kapitału podstawowego Tier I.

Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I (11 349 tys. zł), wynikające z zastosowania przepisów amortyzujących stratę powstałą po zastosowaniu MSSF9.

Nie dokonano korekt w kapitale podstawowym Tier I na podstawie art. 47 oraz 48 Rozporządzenia CRR.

Do kapitału Tier II zaliczono **pożyczki podporządkowane** o wartości 280 941 tys. zł, z tego:

- Obligacje BPS0925 dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 21.09.2015 r. na kwotę 41 875 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy po pomniejszeniu o amortyzację – 30 989 tys. zł),
- Obligacje BPS0326 dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 30.03.2016 r. na kwotę 83 900 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy po pomniejszeniu o amortyzację – 70 752 tys. zł),
- Obligacje BPS0228 dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 26.02.2018 r. na kwotę 40 000 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy – 40 000 tys. zł),
- Obligacje BPS0328 dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 19.03.2018 r. na kwotę 55 600 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy – 55 600 tys. zł),
- Obligacje BPS1029 dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 14.10.2019 r. na kwotę 36 000 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy – 36 000 tys. zł),
- Obligacje BPS1029A dziesięcioletnie, wyemitowane w dniu 29.10.2019 r. na kwotę 47 600 tys. zł (kwota zaliczona do funduszy – 47 600 tys. zł).

4.3. Wpływ MSSF 9 na adekwatność kapitałową

Od 1 stycznia 2018 roku obowiązuje nowy standard rachunkowości MSSF 9 Instrumenty finansowe, który zastąpił standard MSR 39 Instrumenty finansowe. Zmianie uległy klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

Wprowadzone rozwiązanie przejściowe uregulowane Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/2395 z dnia 17 grudnia 2017 r., minimalizuje negatywny wpływ nowego modelu pomiaru utraty wartości. Banki mogą stosować przepisy przejściowe łagodzące wpływ wdrożenia MSSF 9 na fundusze własne i powiększać kapitał podstawowy Tier I przez okres 5 lat począwszy od dnia 1 stycznia 2018 roku, o kwotę korekty obliczanej z zastosowaniem współczynników amortyzacji, obniżających co roku jej wartość.

Bank BPS S.A. podjął decyzję o stosowaniu przepisów przejściowych przewidzianych w Rozporządzeniu nr 2017/2395, co oznacza, że na potrzeby kalkulacji współczynnika

adekwatności kapitałowej, uwzględnia współczynniki amortyzacji wpływu zastosowania rozwiązań MSSF 9 na kapitał podstawowy Tier I.

Porównanie funduszy własnych, współczynnika kapitałowego oraz wskaźnika dźwigni finansowej z uwzględnieniem i bez uwzględnienia zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących MSSF 9 i analogicznych oczekiwanych strat z tytułu kredytów, zgodnie z Wytycznymi EBA/GL/2020/12 przedstawiono w Załączniku do ujawnień – *Tabela IFRS9*.

5. Regulacyjne wymogi kapitałowe

Na dzień 31 grudnia 2021 r. dla Banku i Grupy Kapitałowej wyliczane były następujące wymogi kapitałowe:

- 1) ryzyko kredytowe – w tym ryzyko kredytowe instrumentów z księgi bankowej oraz ryzyko kredytowe kontrahenta;
- 2) ryzyko rynkowe – w tym ryzyko ogólne i szczególne pozycji w instrumentach kapitałowych i instrumentach dłużnych;
- 3) ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA);
- 4) ryzyko operacyjne.

Przegląd łącznych kwot ekspozycji na ryzyko zaprezentowano w Załączniku do ujawnień (Tabela EU OV1).

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze Grupa Kapitałowa stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu CRR.

W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Grupa Kapitałowa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w Rozporządzeniu CRR (*Tabela EU MR1*).

W zakresie ryzyka operacyjnego Bank oblicza jednostkowy i skonsolidowany wymóg kapitałowy metodą podstawowego wskaźnika (BIA) zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu CRR. Wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej została przedstawiona w Załączniku do ujawnień (*Tabela EU OR1*).

Tabela 2. Fundusze własne Grupy Kapitałowej, łączna kwota ekspozycji na ryzyko (w tys. zł) oraz wskaźniki kapitałowe

Wyszczególnienie	31.12.2020	31.12.2021
Fundusze własne	1 085 464	1 049 633
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko, z tego z tytułu:	7 538 326	6 595 570
ryzyka kredytowego	6 610 258	5 715 887
ryzyka operacyjnego	841 748	832 374
ryzyka rynkowego i CVA	86 320	47 309
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	9,6%	11,7%
Współczynnik kapitału Tier I	9,6%	11,7%
Łączny współczynnik kapitałowy	14,4%	15,9%

6. Bufory kapitałowe

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz Ustawą Makro, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania dodatkowych buforów kapitałowych ponad poziomy minimalne określone w przedmiotowych regulacjach. Bufory powinny być pokrywane kapitałem podstawowym typu Tier I. Zgodnie z ww. ustawą, na dzień 31 grudnia 2021 roku Grupa Kapitałowa posiadała:

- 1) wskaźnik bufora zabezpieczającego;
Bufor zabezpieczający obowiązuje wszystkie banki. Sukcesywnie, co roku, był on zwiększany do ostatecznego, stałego poziomu równego 2,5 % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia CRR;
- 2) wskaźnik bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym;
Komisja Nadzoru Finansowego, na podstawie przepisów Ustawy Makro i po uwzględnieniu opinii Komitetu Stabilności Finansowej, zidentyfikowała Bank jako inną instytucję o znaczeniu systemowym i nałożyła na Bank bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości równoważnej 0,1 % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia CRR;
- 3) wskaźnik bufora antycyklicznego specyficznego dla instytucji;
Na podstawie art. 83 oraz art. 96 Ustawy Makro, od dnia 1 stycznia 2016 r. wskaźnik bufora antycyklicznego wynosi 0 % dla ekspozycji kredytowych na terytorium RP. Według stanu na 31.12.2021 r. ekspozycja kredytowa Grupy Kapitałowej skupiona była na terytorium Polski, w związku z tym kwota bufora antycyklicznego wynosiła 0 zł.

Z uwagi na niekorzystne warunki na światowych rynkach będące skutkiem pandemii Covid-19, w dniu 19 marca 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów uchylające rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 września 2017 r. w sprawie bufora ryzyka systemowego, który kształtował się na poziomie 3 % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia CRR.

Tabela 3. Minimalne poziomy współczynników kapitałowych dla Grupy Kapitałowej na koniec 2021 r.

Wyszczególnienie	CET 1	T 1	TCR
Wskaźnik kapitałowy	4,50%	6,00%	8,00%
Bufor zabezpieczający	2,50%	2,50%	2,50%
Bufor ryzyka systemowego	0,00%	0,00%	0,00%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII)	0,10%	0,10%	0,10%
Bufor antycykliczny	0,00%	0,00%	0,00%
Łączny wskaźnik kapitałowy z uwzględnieniem buforów	7,10%	8,60%	10,60%

W chwili obecnej Grupa Kapitałowa zobligowana jest do utrzymywania łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie nie niższym niż 10,6 %, natomiast współczynnika kapitału Tier I na minimalnym poziomie 8,6 %. Generowane przez Grupę Kapitałową wskaźniki kapitałowe kształtują się powyżej wielkości wynikających z obowiązujących norm nadzorczych w tym obszarze.

7. Kapitał wewnętrzny

7.1. Proces ICAAP

Zgodnie z wymogami regulacyjnymi, w Banku BPS S.A. oraz Grupie Kapitałowej funkcjonuje proces oceny adekwatności kapitału w oparciu o Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A. oraz Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A. (dalej: Instrukcja ICAAP). Jest on prowadzony w dwóch filarach:

- filar I obejmuje ryzyka oceniane w ramach wymogów regulacyjnych,
- filar II obejmuje ryzyka filaru I nie w pełni pokryte kapitałem regulacyjnym oraz pozostałe ryzyka zidentyfikowane w procesie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.

Celem powyższego procesu jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku oraz Grupy Kapitałowej. Dążąc do tego celu realizowane są następujące działania:

- 1) identyfikacja rodzajów ryzyka występujących w Banku i Grupie Kapitałowej;
- 2) wyodrębnienie ryzyka istotnego spośród zidentyfikowanych rodzajów ryzyka, o których mowa w pkt 1;
- 3) pomiar i alokacja kapitału wewnętrznego na rodzaje ryzyka uznane za istotne;
- 4) agregacja kapitału wewnętrznego;
- 5) monitorowanie i raportowanie kapitałowe;
- 6) zarządzanie adekwatnością kapitałową.

System zarządzania kapitałem i ryzykiem Banku, jak również system nadzoru nad ryzykiem w Grupie Kapitałowej, zapewnia spójną politykę relacji pomiędzy kapitałem i poziomem ryzyka oraz wewnętrzną kontrolę nad procesem ICAAP, gwarantującą jego prawidłowość oraz dostosowywanie do zmieniających się warunków funkcjonowania.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem oraz oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, Bank sprawuje nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych, w tym dokonuje oceny wielkości i profilu ryzyka działalności tych podmiotów. Określa i akceptuje strategie rozwoju podmiotów zależnych, w tym w zakresie akceptowanego poziomu ryzyka, nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych, w tym opiniuje stosowane przez podmioty zależne metodologie oceny i pomiaru ryzyka.

7.2. Pomiar, monitorowanie, limitowanie i kontrola kapitału wewnętrznego

Kapitał wewnętrzny, zgodnie z definicją art. 128 ust 1. pkt 2 Ustawy Prawo bankowe, stanowi szacowaną kwotę kapitału, niezbędną do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniającą przewidywany poziom ryzyka. Zgodnie z Instrukcją ICAAP kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej liczony jest na podstawie konsolidacji zgodnej z MSSF.

Na potrzeby wyliczania kapitału wewnętrznego Bank monitoruje następujące rodzaje ryzyka występującego w działalności Grupy Kapitałowej: kredytowe, stopy procentowej w księdze bankowej, operacyjne, braku zgodności, koncentracji, walutowe, rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, płynności, cyklu gospodarczego (zmian warunków makroekonomicznych), inwestycji kapitałowych, koncentracji znacznych zaangażowań kapitałowych, kapitałowe, strategiczne, reputacji, modeli, transferowe i kraju, rezydualne, nadmiernej dźwigni, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) oraz wyniku finansowego.

Rodzaje ryzyka, które nie zostały zakwalifikowane jako istotne, nie wpływają na wielkość kapitału wewnętrznego, niemniej są one monitorowane, z uwzględnieniem zasad oceny istotności. Natomiast dla rodzajów ryzyka ocenionych jako istotne wylicza się kapitał wewnętrzny.

Uznaje się, że kapitał alokowany w ramach Filaru I dla ryzyka:

- 1) koncentracji znacznych zaangażowań kapitałowych;
- 2) inwestycji kapitałowych oraz
- 3) z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA)

jest wystarczający, w związku z powyższym Bank w ramach filaru II nie bada ich istotności i nie alokuje kapitału wewnętrznego na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej.

Za pomiar kapitału potrzebnego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka odpowiedzialne są właściwe komórki organizacyjne. Bank oraz Grupa Kapitałowa zarządza ryzykiem i kapitałem w taki sposób, aby kapitał wewnętrzny stanowił maksymalnie 95 % wartości sumy funduszy własnych Banku/Grupy Kapitałowej.

Zapisy Instrukcji ICAAP przynajmniej raz w roku podlegają weryfikacji, w celu ich dostosowania do zmian wielkości i profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej. W procesie weryfikacji niniejszych zapisów prowadzone są w szczególności:

- analiza zgodności z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi,
- analiza metod i limitów stosowanych do oceny istotności poszczególnych rodzajów ryzyka oraz metod szacowania kapitału wewnętrznego.

W ramach weryfikacji metod i limitów, prowadzone są w szczególności:

- monitoring poprawności stosowanej metody, w tym jej zgodności z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi,
- kontrola jakości i kompletności danych stosowanych do wyliczenia limitów,
- badanie zgodności ustalonych metod i limitów z aktualnym profilem ryzyka.

Powyzsza weryfikacja dokonywana jest przez funkcjonującą w Banku komisję kontrolną.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, CVA, stopy procentowej w księdze bankowej, modeli i braku zgodności. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 743 128 tys. zł, a jego udział w kapitale dostępnym na pokrycie ryzyka wyniósł 72,24 %. Nadwyżka funduszy własnych nad kapitałem alokowanym na ryzyka Filaru I oraz II pozwoliła na osiągnięcie omawianej relacji na poziomie korzystniejszym zarówno w porównaniu do limitu wynikającego z przepisów nadzorczych, jak i ustalonego w regulacjach wewnętrznych.

8. Wskaźnik dźwigni finansowej

Wskaźnik dźwigni finansowej wyznaczany jest w oparciu o postanowienia art. 429 Rozporządzenia CRR. Wskaźnik ten stanowi relację kapitału Tier I do miary ekspozycji całkowitej uwzględniającej aktywa bilansowe oraz udzielone zobowiązania pozabilansowe.

Miara ekspozycji całkowitej korygowana jest o:

- 1) aktywa odliczone podczas obliczania kapitału Tier I;
- 2) ekspozycje, którym przypisano wagę ryzyka wynoszącą 0 % zgodnie z art. 113 ust. 6 i 7 Rozporządzenia CRR.

Wartość tego wskaźnika podlega limitowaniu określającemu akceptowalny poziom ryzyka występującego w działalności prowadzonej przez Bank/Grupę Kapitałową, jak również cyklicznemu monitoringowi i raportowaniu. W przypadku jego niedotrzymania przygotowywane są propozycje działań zaradczych ograniczających poziom ekspozycji na ryzyko w tym obszarze.

Na dzień 31 grudnia 2021 roku Grupa Kapitałowa utrzymywała kapitał Tier I na poziomie 768 692 tys. zł, natomiast miarę ekspozycji całkowitej w wysokości 24 801 524 tys. zł. Wskaźnik LR ukształtował się na poziomie 3,1 %, tj. wyższym od minimalnego wymogu o 0,1 pp.

W Załączniku do ujawnień zaprezentowano zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni (*Tabela EU LR1-LRSum*), wspólne ujawnianie wskaźnika dźwigni (*Tabela EU LR2-LRCom*) oraz podział ekspozycji bilansowych, z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych (*Tabela EU LR3-LRSp*).

Zarządzanie ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni to ryzyko wynikające z podatności Banku/Grupy Kapitałowej na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plan finansowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów Banku/Grupy Kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału Tier I i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku/Grupy Kapitałowej.

Do podstawowych zadań Banku, jako podmiotu dominującego w Grupie Kapitałowej, należy zapewnienie odpowiedniego poziomu płynności całemu Zrzeszeniu. Równocześnie, zgodnie z Umową Zrzeszenia, zrzeszone banki spółdzielcze mają obowiązek deponowania w Banku nadwyżek środków finansowych, które są lokowane przez Bank w bezpieczne, tj. niegenerujące ryzyka kredytowego, papiery wartościowe. Ze względu na uwarunkowany zewnętrznymi przepisami model biznesowy, Bank pozbawiony jest więc możliwości swobodnego zarządzania istotną częścią swojej sumy bilansowej, a tym samym kształtowania poziomu wskaźnika dźwigni. Dlatego też, przyjmuje się, że Bank/Grupa Kapitałowa, akceptuje limit alokacji kapitału na pokrycie ryzyka nadmiernej dźwigni na poziomie nie wyższym niż 1 % funduszy własnych Banku/Grupy Kapitałowej.

Proces zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni został uregulowany w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących adekwatności kapitałowej na poziomie Polityki oraz Instrukcji. Ryzyko nadmiernej dźwigni jest monitorowane i podlega ocenie istotności w okresach kwartalnych. Jest ono raportowane w ramach sprawozdań dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zarządzania ryzykiem przekazywanych Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku. Ryzyko nadmiernej dźwigni podlega corocznemu przeglądowi i weryfikacji, w ramach realizowanych przeglądów procedur i metodologii wewnętrznych.

9. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem w Banku BPS S.A. i Grupie Kapitałowej zorganizowany jest w sposób zapewniający ciągły, efektywny i kompleksowy proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, monitorowania, raportowania i kontroli ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka. W procesie zarządzania ryzykiem uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy. Strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ponadto ocenia adekwatność i skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem bankowym, poprzez utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy;
- 2) ochrona depozytów klientów;
- 3) wsparcie procesu optymalizowania poziomu rentowności Banku.

Grupa Kapitałowa zarządza poszczególnymi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka występującymi w jego działalności w oparciu o strategię oraz polityki, jak również wewnętrzne instrukcje regulujące zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Obowiązujące procedury podlegają okresowej weryfikacji, stosownie do zmian uwarunkowań zewnętrznych (w tym nadzorczych) i wewnętrznych funkcjonowania Grupy Kapitałowej.

Celem zarządzania poszczególnymi wybranymi rodzajami ryzyka jest w szczególności:

- 1) w zakresie ryzyka kredytowego – ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego;
- 2) w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej – ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie struktury pozycji bilansowych;
- 3) w zakresie ryzyka walutowego – ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych;
- 4) w zakresie ryzyka płynności – wywiązywanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności – Banku Zrzeszającego banki spółdzielcze i uczestnika Systemu Ochrony oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego, poprzez kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych w sposób zapewniający niezbędną wysokość środków finansowych;
- 5) w zakresie ryzyka operacyjnego – ograniczenie strat z tytułu zdarzeń operacyjnych, zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne oraz zapewnienie bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania Banku;
- 6) w zakresie ryzyka kapitałowego – utrzymywanie kapitałów Banku na poziomie adekwatnym do skali ponoszonego przez Bank ryzyka i umożliwiającym bezpieczne funkcjonowanie oraz kompleksową obsługę zrzeszonych banków spółdzielczych;
- 7) w zakresie ryzyka braku zgodności – identyfikacja potencjalnych zagrożeń dla działania Banku, monitorowanie zaistniałych incydentów, podejmowanie działań wspierających i naprawczych, zapobiegających narażaniu Banku na występowanie zdarzeń wynikających z ryzyka braku zgodności oraz potencjalnych negatywnych skutków finansowych i niefinansowych nieprzestrzegania przez Bank przepisów prawa, wymogów organów nadzorczych, rekomendacji i standardów rynkowych;
- 8) w zakresie ryzyka strategicznego – utrzymywanie na akceptowalnym poziomie negatywnych konsekwencji finansowych spowodowanych błędnymi decyzjami, decyzjami podjętymi na podstawie niewłaściwej oceny lub niepodjęciem właściwych decyzji dotyczących kierunku rozwoju strategicznego Banku;
- 9) w zakresie ryzyka modeli – zapewnienie poprawności funkcjonowania modeli, w tym zgodności stosowanych metodyk z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi;
- 10) w zakresie ryzyka reputacji – dobór środków i działań niezbędnych do zminimalizowania skutków upublicznienia informacji niekorzystnych dla Banku.

Apetyt na ryzyko bankowe ustalany jest przez Radę Nadzorczą w formie strategicznych limitów tolerancji dla wskazanych rodzajów ryzyka Banku. Ponadto, w odrębnych regulacjach wewnętrznych Bank ustala dodatkowe wartości progowe dla poszczególnych rodzajów ryzyka, dla których zostały określone strategiczne limity tolerancji. Osiągnięcie wartości progowych wymaga uruchomienia działań prewencyjnych, mających na celu niedopuszczenie do przekroczenia limitów strategicznych.

Spółki Grupy Kapitałowej tworzą przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku oraz z uwzględnieniem instrukcji i rekomendacji formułowanych przez Bank.

9.1. Proces zarządzania ryzykiem

Na proces zarządzania ryzykiem składają się następujące elementy:

- 1) identyfikacja ryzyka;
- 2) ocena ryzyka przez pomiar lub szacowanie;
- 3) monitorowanie ryzyka;

- 4) kontrolowanie ryzyka;
- 5) raportowanie ryzyka.

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka w działalności Banku oraz oszacowaniu w procesie ICAAP, przeprowadzanym zgodnie z zapisami Instrukcji ICAAP, istotności potencjalnego wpływu ryzyka na sytuację finansową Banku.

Pomiar i ocena ryzyka polegają na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. Pomiar ryzyka obejmuje definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą zdefiniowanych miar. Może on być dokonywany przez jego szacowanie, które stanowi indywidualną ocenę opartą na dobrych praktykach i doświadczeniu, z wykorzystaniem zdefiniowanych skutków wystąpienia niezgodności.

W ramach oceny ryzyka, dla jego rodzajów wskazanych w szczególności w obowiązujących regulacjach wewnętrznych Banku oraz w ramach procesu ICAAP, na podstawie założeń zapewniających rzetelny pomiar lub szacowanie ryzyka, przeprowadzane są testy warunków skrajnych. Testy warunków skrajnych stosowane są w celu oszacowania potencjalnych strat w przypadku sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych i przeprowadzane są na podstawie podlegających przeglądowi scenariuszy, opisujących sytuacje wykraczające poza normalne warunki rynkowe, z zachowaniem realności realizacji tych scenariuszy.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności i obejmuje badanie odchyleń poziomu ryzyka od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń). Prognozy poddawane są weryfikacji (ang. backtesting).

Kontrola ryzyka obejmuje limity dostosowane do wielkości i profilu ryzyka występującego w Banku, określanie sposobu postępowania w przypadku przekroczenia limitów, sposoby wyeliminowania tego przekroczenia oraz środki mające na celu zapobieżenie takim sytuacjom w przyszłości.

Raportowanie ryzyka obejmuje cykliczne informowanie kierownictwa, w szczególności Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku i Komitetu Ryzyka Rady Nadzorczej Banku, o wynikach identyfikacji i oceny ryzyka, wielkości i profilu ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań.

Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są określone w Instrukcji funkcjonowania Systemu Informacji Kierownictwa w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. (SIK) i w procedurach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Działania zarządcze polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko poprzez ustalanie wysokości limitów i wartości progowych, wydawanie zaleceń, podejmowanie decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie jego poziomu.

Działania Banku w zakresie zarządzania ryzykiem obejmują w szczególności:

- 1) ustanawianie, wdrażanie i utrzymywanie odpowiednich strategii i procedur zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, służących rozpoznawaniu ryzyka związanego ze stosowanymi przez Bank działaniami, procesami i systemami, a w uzasadnionych przypadkach określających akceptowany przez Bank poziom ryzyka;
- 2) przyjęcie skutecznych uzgodnień, procesów i mechanizmów w celu zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku oraz stosowanymi przez Bank procesami i systemami, w oparciu o akceptowany poziom ryzyka;
- 3) monitorowanie:
 - a) adekwatności i skuteczności stosowanych przez Bank strategii i procedur zarządzania ryzykiem,
 - b) stopnia, w jakim Bank i jego pracownicy oraz agenci i podmioty wykonujące działalność outsourcingową stosują się do uzgodnień, procesów i mechanizmów przyjętych zgodnie z pkt 2,

c) adekwatności i skuteczności środków podjętych w celu wyeliminowania ewentualnych wszelkich nieprawidłowości w strategiach, procedurach, uzgodnieniach, procesach i mechanizmach, w tym niezastosowania się osób i podmiotów, o których mowa w lit. b, do uzgodnień, procesów i mechanizmów lub nieprzestrzegania strategii i procedur. Mając na uwadze charakter, skalę i stopień złożoności prowadzonej przez Bank działalności oraz charakter i zasięg oferowanych przez Bank usług, w strukturze organizacyjnej Banku wyodrębnione są komórki odpowiedzialne za zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za wdrażanie strategii i procedur zarządzania ryzykiem oraz opracowywanie informacji zarządczych z zakresu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

9.2. Kluczowe zasady zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania ryzykiem, w szczególności częstotliwość pomiaru, monitorowania, kontroli i raportowania danego rodzaju ryzyka, jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka. Jest on na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Komórka organizacyjna Centrali Banku odpowiedzialna za zarządzanie danym rodzajem ryzyka, inicjuje działania zarządcze w zakresie zidentyfikowanego ryzyka.

Bank alokuje zasoby niezbędne do efektywnego zarządzania ryzykiem, w tym zapewnia adekwatny poziom merytoryczny pracowników wykonujących czynności związane z zarządzaniem ryzykiem, w szczególności poprzez rekrutację osób o odpowiednich kompetencjach oraz zapewnienie niezbędnych działań rozwojowych.

Bank opracowuje plany awaryjne na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych, które mogą szczególnie istotnie wpłynąć na jego funkcjonowanie, w szczególności plany awaryjne wymagane przez przepisy zewnętrzne. Proces zarządzania ryzykiem jest zintegrowany z systemami planistycznymi i kontrolingowymi Banku, w szczególności plany Banku (finansowe i strategiczne) są weryfikowane w zakresie generowanego poziomu ryzyka przez komórki organizacyjne Centrali Banku odpowiedzialne za zarządzanie danym rodzajem ryzyka.

W procesie wprowadzania nowych produktów Bank analizuje w szczególności zgodność z przyjętymi: strategią Banku, Strategią zarządzania ryzykiem i politykami Banku, rozpoznaje rodzaje ryzyka związane z wdrożeniem produktu, uwzględnia produkt w metodach identyfikacji i pomiaru ryzyka, ustalania limitów wewnętrznych, zasad raportowania i zatwierdzania zgodnie z wewnętrznymi regulacjami dotyczącymi procesu wdrażania oraz modyfikacji produktów i usług.

Proces zarządzania danym rodzajem ryzyka oraz adekwatnością kapitałową jest uregulowany, adekwatnie do stopnia złożoności i istotności tego ryzyka, w politykach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, w polityce zarządzania kapitałem w Banku oraz w innych regulacjach wewnętrznych Banku, zaakceptowanych przez Zarząd Banku i/lub Radę Nadzorczą Banku.

9.3. Poziom tolerancji na ryzyko bankowe

Poziom tolerancji na ryzyko bankowe, ustalony przez Zarząd Banku w formie strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka Banku, zatwierdza Rada Nadzorcza Banku. Zarząd Banku może ustanowić dodatkowe miary apetytu na ryzyko w formie wartości progowych (granicznych) i/lub limitów dla wybranych rodzajów ryzyka Banku, dla których zostały określone strategiczne limity tolerancji. Osiągnięcie wartości progowych ryzyka wymaga uruchomienia działań, mających na celu niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko ustala się:

- 1) na poziomie zapewniającym bezpieczne funkcjonowanie Banku, w tym umożliwiającym zachowanie ciągłości działania oraz zapewniającym adekwatność kapitałową Banku;
- 2) na poziomie umożliwiającym realizację planów działania Banku (w tym planu finansowego oraz strategii Banku);
- 3) z uwzględnieniem sytuacji zewnętrznej;
- 4) adekwatnie do obecnego i planowanego poziomu ryzyka;
- 5) z uwzględnieniem wymogów regulacyjnych.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko mają charakter ilościowy. Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej Banku, przekazywane są raporty zawierające informacje o:

- 1) poziomie wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko;
- 2) skuteczności podejmowanych działań;
- 3) przyczynie zmiany wykorzystania strategicznych limitów tolerancji.

W przypadku przekroczenia strategicznych limitów tolerancji na ryzyko informacja przekazywana organom Banku uwzględnia również:

- 1) przyczyny i poziom przekroczenia strategicznych limitów tolerancji na ryzyko oraz oczekiwania dotyczące kształtowania się przekroczenia w przyszłości;
- 2) propozycje działań ograniczających lub likwidujących przekroczenie;
- 3) wpływ rekomendowanych działań na poziom wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko.

9.4. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się na wszystkich poziomach struktury organizacyjnej Banku, we wszystkich jego jednostkach i komórkach organizacyjnych, w ramach obowiązującej w Banku kultury ryzyka, obejmującej zarówno formalnie wdrożone regulacje wewnętrzne określające w szczególności akceptowany poziom ryzyka, zasady podejmowania ryzyka oraz zarządzania poszczególnymi jego rodzajami, jak i preferowane wzorce postaw i wartości etycznych, wspierających sprawną i otwartą komunikację oraz wymianę doświadczeń, obserwacji i opinii, służących zapewnieniu stałego monitorowania i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń w działalności Banku oraz adekwatnego reagowania na pojawiające się zmiany.

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu;
- 2) zatwierdza Strategię zarządzania ryzykiem, zasady szacowania kapitału wewnętrznego i polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, w szczególności politykę zarządzania ryzykiem operacyjnym, politykę zarządzania ryzykiem kredytowym, politykę zarządzania ryzykiem płynności, politykę zarządzania ryzykiem rynkowym, politykę zarządzania ryzykiem modeli, politykę zgodności oraz politykę zarządzania kapitałem;
- 3) nadzoruje proces zarządzania ryzykiem, w szczególności na podstawie cyklicznych raportów ryzyka;
- 4) wybiera członków Zarządu Banku posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji oraz dokonuje oceny odpowiedniości członków Zarządu i Zarządu jako całości;
- 5) nadzoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu Banku w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania ryzykiem;
- 6) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku uwzględniającą wielkość ponoszonego ryzyka;
- 7) zatwierdza poziom tolerancji na ryzyko;
- 8) nadzoruje przestrzeganie w Banku polityk, procedur i planów;
- 9) podejmuje na bieżąco niezbędne czynności w ramach przysługujących jej uprawnień;
- 10) dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku:

- 1) odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie działania systemu zarządzania ryzykiem, opracowanie i przyjęcie Strategii zarządzania ryzykiem bankowym oraz zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka i adekwatnością kapitałową;

- 2) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku strukturę organizacyjną Banku, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka, umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań oraz zapewniającą niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania nim na drugim poziomie;
- 3) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
- 4) ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;
- 5) akceptuje raporty dotyczące zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową, skierowane do Rady Nadzorczej Banku, z wyłączeniem raportu o wykorzystaniu strategicznych limitów tolerancji na ryzyko, który jest akceptowany przez Wiceprezesa Zarządu Banku nadzorującego Pion Finansów i Ryzyka;
- 6) zarządza ryzykiem, ustala wartości progowe oraz nadzoruje i monitoruje działania podejmowane przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem;
- 7) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia w systemie zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;
- 8) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
- 9) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku, w tym ryzyka związanego z działalnością podmiotów zależnych.

Zarząd Banku w zarządzaniu ryzykiem wspierają specjalistyczne komitety.

System zarządzania ryzykiem w Banku jest realizowany w ramach trzech, wzajemnie niezależnych poziomów:

- 1) pierwszy poziom, który stanowi zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
- 2) drugi poziom, który stanowi zarządzanie ryzykiem, obejmujące identyfikację, ocenę, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka przez niezależne komórki, niezależnie od zarządzania, o którym mowa w pkt 1 oraz działalność Departamentu Zgodności;
- 3) trzeci poziom, który stanowi działalność audytu wewnętrznego, mającego za zadanie badanie i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

W związku z przystąpieniem Banku do Systemu Ochrony elementem systemu zarządzania ryzykiem w Banku są działania kontrolne prowadzone przez Spółdzielnię, za pośrednictwem komórki audytu wewnętrznego Systemu Ochrony, zgodnie z Zasadami organizacji i działania audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS.

Zarządzanie ryzykiem na pierwszym poziomie jest realizowane w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku, których działalność operacyjna może generować ryzyko.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie jest wykonywane w Banku przez specjalnie powołane do tego komórki organizacyjne, mające za zadanie zapewnienie stosowania mechanizmów kontrolnych i dokonywanie niezależnego monitorowania ich przestrzegania oraz w ramach działalności Departamentu Zgodności.

Zarządzanie ryzykiem na trzecim poziomie realizowane jest w ramach audytu wewnętrznego, w tym dotyczącego skuteczności i adekwatności systemu zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku, realizowanego przez Spółdzielnię.

Niezależność powyższych poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- 1) funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu;
- 2) funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu.

Komórki organizacyjne Centrali Banku odpowiedzialne za zarządzanie danym rodzajem ryzyka oraz pozostałe komórki i jednostki organizacyjne Banku, uczestniczące w procesie zarządzania ryzykiem, odpowiadają za planowanie i monitorowanie realizacji celów strategicznych Banku.

Spółki Grupy Kapitałowej tworzą przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku oraz z uwzględnieniem instrukcji i rekomendacji formułowanych przez Bank. Bank zapewnia, aby przepisy wewnętrzne podmiotów Grupy Kapitałowej dotyczące zarządzania ryzykiem uwzględniały zasadę spójności i porównywalności oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i spółkach Grupy Kapitałowej oraz specyfikę działalności spółki i rynku, na którym prowadzi ona działalność.

9.5. Kontrola wewnętrzna

Na system kontroli wewnętrznej w Banku składa się:

- funkcja kontroli – realizowana przez wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku w zakresie wdrożenia mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie ich przestrzegania oraz raportowanie wyników tego monitoringu w ramach własnej linii;
- Departament Zgodności – umiejscowiony na II linii obrony systemu zarządzania, którego zadaniem jest: identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku, przyjętymi w Banku standardami rynkowymi, przedstawianie raportów w tym zakresie oraz projektowanie rozwiązań w zakresie systemu kontroli wewnętrznej w Banku;
- audyt wewnętrzny – którego zadaniem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w całej działalności Banku.

Opis funkcjonującego w Banku systemu kontroli wewnętrznej ogłaszany jest odrębnie na stronie internetowej www.bankbps.pl w zakładce Informacje prawne - Zasady systemu kontroli wewnętrznej.

9.6. Ryzyko kredytowe

9.6.1. Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej jest podejmowanie wyważonego ryzyka poprzez jego właściwą identyfikację, pomiar i agregację, a także ustanawianie limitów ograniczających ryzyko, z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań makroekonomicznych i profilu działalności Grupy Kapitałowej, jak również celów strategicznych i biznesowych. W realizacji powyższego celu istotne znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka kredytowego, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (zarówno aktualnych jak i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Kluczowym zadaniem realizowanym w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, który oznacza możliwość materializacji ryzyka i poniesienia strat w zakresie akceptowalnym przez Grupę Kapitałową.

Proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej zawiera elementy identyfikacji, oceny, monitorowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka kredytowego. Metody zarządzania ryzykiem oraz systemy oceny ryzyka dostosowane są do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności oraz otoczenia, w którym działa Grupa Kapitałowa. Proces ten odbywa się w ramach zdefiniowanych zakresów odpowiedzialności, zgodnie z przepisami wewnętrznymi oraz z wykorzystaniem odpowiedniej infrastruktury informatycznej. Ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej wynika głównie z działalności kredytowej w segmencie klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów detalicznych.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej realizowane jest zgodnie z obowiązującą strategią zarządzania ryzykiem i przyjętą polityką zarządzania ryzykiem kredytowym z uwzględnieniem doświadczeń i dobrych praktyk sektora bankowego.

Grupa Kapitałowa dokłada wszelkich starań, aby system zarządzania ryzykiem kredytowym funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz działał na podstawie przyjętych strategii, polityk, procedur, instrukcji i regulaminów, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi.

9.6.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy Kapitałowej. Obowiązujący w Grupie Kapitałowej system zarządzania ryzykiem zapewnia rozdzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od działalności biznesowej związanej z podejmowaniem ryzyka.

Głównymi uczestnikami systemu zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej są:

- 1) Rada Nadzorcza - odpowiedzialna za nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności zatwierdzanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, jak również zatwierdzanie struktury organizacyjnej dostosowanej do wielkości ponoszonego ryzyka;
- 2) Zarząd - odpowiedzialny za wdrożenie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem poprzez wdrożenie niezbędnych procedur i narzędzi, zgodnie z zasadami określonymi w strategiach poszczególnych spółek;
- 3) Zarząd Banku oraz Komitety Kredytowe (w zależności od łącznego zaangażowania Grupy Kapitałowej w ekspozycje kredytowe kontrahenta) - poprzez podejmowanie decyzji dotyczącej zgody na realizowanie przez spółkę zależną transakcji, generującej ryzyko kredytowe;
- 4) jednostki i komórki organizacyjne - dedykowane do zarządzania ryzykiem kredytowym, odpowiedzialne za pomiar, ocenę, weryfikację oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie ekspozycji na ryzyko.

System zarządzania ryzykiem kredytowym stanowi jeden z ważniejszych elementów zarządzania działalnością Grupy Kapitałowej. Ma on na celu: identyfikację i ocenę ryzyka związanego z działalnością poszczególnych segmentów biznesowych i Grupy Kapitałowej jako całości, kontrolę i ograniczanie ryzyka, zapewnienie zgodności działalności Grupy Kapitałowej z wymogami regulacyjnymi oraz optymalizację wykorzystania kapitału wewnętrznego i regulacyjnego Grupy Kapitałowej. Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności poszczególnych spółek zależnych wchodzących w skład Grupy Kapitałowej i jest określony w ich regulacjach wewnętrznych.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa Kapitałowa kontynuuje współpracę ze ZBP, BIK S.A. oraz Biurem Informacji Gospodarczej - instytucjami zewnętrznymi oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

9.6.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka

Funkcjonująca w Grupie Kapitałowej polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy Kapitałowej, poprzez ustanawianie zabezpieczeń umożliwiających wysoki stopień odzysku z wiarygodności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Regulacje wewnętrzne dotyczące zabezpieczeń wprowadzają obowiązek spełnienia wymagań w zakresie uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych i koncentrują się na:

- 1) skutecznym ustanawianiu zabezpieczenia, które w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiają sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych;

- 2) monitorowaniu wartości zabezpieczeń w całym okresie kredytowania, z odpowiednią częstotliwością zapewniającą aktualną informację w zakresie wartości przyjętych prawnych form zabezpieczenia;
- 3) zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy Kapitałowej, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy Kapitałowej.

Cel ten osiągany jest między innymi poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia, adekwatnego do podejmowanego ryzyka, o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności.

Podmioty Grupy Kapitałowej oceniają jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia ewentualnych roszczeń.

Grupa Kapitałowa stosuje szeroką gamę zabezpieczeń prawnie dozwolonych, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe jak i osobiste.

Wybór formy zabezpieczenia oraz jego poziom uzależnione są od oceny ryzyka kredytowego związanego z zawieraną transakcją, w szczególności od:

- 1) rodzaju kredytu, wysokości zaangażowania oraz okresu kredytowania;
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy;
- 3) statusu prawnego kredytobiorcy;
- 4) płynności zabezpieczenia oraz realnej możliwości zaspokojenia roszczeń kredytodawcy z przyjętego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie;
- 5) cech danego zabezpieczenia, wynikającego z przepisów prawa w zakresie sposobu ustanowienia zabezpieczenia, zakresu odpowiedzialności, trybu egzekucji należności, kolejności zaspokojenia roszczeń;
- 6) stanu i wartości rynkowej przedmiotów zabezpieczenia oraz ich podatności na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia;
- 7) kosztu ustanowienia zabezpieczenia.

Istotnym elementem polityki zabezpieczeń jest cykliczne monitorowanie przez podmioty Grupy Kapitałowej ustanowionych zabezpieczeń w celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych oraz podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe i gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej.

W przypadku pogorszenia się sytuacji majątkowej, ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia się wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego rodzaju zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wierzytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, Grupa Kapitałowa dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

9.6.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości

Ekspozycje przeterminowane

Grupa Kapitałowa kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną w przypadku, gdy kredytobiorca nie ureguluje płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności, określonym w umowie. Ekspozycja staje się przeterminowaną w sytuacji, kiedy suma nieuregulowanych zobowiązań kredytowych dłużnika wobec Banku jest większa niż 400 zł w przypadku ekspozycji detalicznych lub 2000 zł w pozostałych przypadkach oraz jeżeli stanowi 1 % kwoty ekspozycji bilansowej dla klientów detalicznych lub 1 % łącznej

kwoty wszystkich ekspozycji bilansowych, z wyłączeniem ekspozycji kapitałowych. Od stycznia 2021 r. stosowana jest nowa definicja Default, zgodnie z Wytycznymi EBA/GL/2016/07 dotyczącymi stosowania definicji niewykonania zobowiązania, określonej w art. 178 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

Pomiar utraty wartości

W Grupie Kapitałowej odpisy na oczekiwane straty kredytowe wylicza się zgodnie z MSSF 9. Grupa Kapitałowa dokonując pomiaru utraty wartości uwzględnia rekomendacje audytora, doradców zewnętrznych oraz praktyki rynkowe w przedmiotowym zakresie.

Portfel ekspozycji kredytowych Grupy Kapitałowej podzielony został na portfel wyceniany według zamortyzowanego kosztu oraz portfel kredytów i pożyczek wycenianych w wartości godziwej.

Dla kredytów i pożyczek wycenianych według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSSF 9 Grupa Kapitałowa szacuje oczekiwane straty kredytowe z tytułu utraty wartości za pomocą czterostopniowego modelu opartego na zmianach poziomu ryzyka kredytowego (alokacja do koszyków):

- 1) Koszyk 1 – ekspozycje, dla których na dzień bilansowy nie stwierdzono istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia oraz aktywa, z którymi wiąże się niskie ryzyko. Dla koszyka 1, Grupa Kapitałowa rozpoznaje odpis z tytułu oczekiwanej straty kredytowej powiązany z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania w horyzoncie 12 miesięcy lub do terminu zapadalności jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy;
- 2) Koszyk 2 – ekspozycje, dla których zidentyfikowano istotny wzrost ryzyka kredytowego (tj. wzrost prawdopodobieństwa wejścia w Default) od momentu początkowego ujęcia, ale jeszcze nie rozpoznano zdarzenia niewykonania zobowiązania dla tego aktywa na dzień bilansowy. Do koszyka 2, zgodnie z wymaganiami standardu, klasyfikowane są także aktywa, co do których instytucja nie jest w stanie stwierdzić, czy doszło, czy nie do istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, a pozyskanie lub odtworzenie tych informacji wiąże się ze zbyt dużym kosztem lub wymaga zbyt dużo starań. W przypadku koszyka 2 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa;
- 3) Koszyk 3 – aktywa finansowe, w odniesieniu do których rozpoznano zdarzenie niewykonania zobowiązania (stwierdzono istnienie przesłanki utraty wartości), a przesłanki utraty wartości są obiektywne na dzień bilansowy. W przypadku koszyka 3 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa;
- 4) Koszyk POCl – zakupione lub wytworzone aktywa finansowe, w odniesieniu do których rozpoznano zdarzenie niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia. Oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa.

MSSF 9 zastąpił obowiązujący zgodnie z postanowieniami MSR 39 model utraty wartości funkcjonujący w oparciu o model straty poniesionej, nowym modelem opartym na podejściu zorientowanym na przyszłość (ang. forward-looking approach). Prawdopodobieństwo defaultu uwzględnia korektę makroekonomiczną dla segmentów, wśród których zaobserwowano zależność między stopą default a czynnikami makroekonomicznymi. Dodatkowo, realizowana jest zasada FLI (Forward Looking Information) w oparciu o sygnały ostrzegawcze, które mogą świadczyć o możliwości wystąpienia zagrożeń w przyszłości oraz stanowią kryteria identyfikacji znaczącego wzrostu ryzyka. Są to w szczególności:

- 1) występujące opóźnienia w spłacie kredytu powyżej 30 dni spełniające próg istotności;
- 2) klasyfikacja na Watch Listę;
- 3) klasyfikacja do kategorii ekspozycji restrukturyzowanych obsługiwanych z udogodnieniem w spłacie;
- 4) pogorszenie się profilu branży;
- 5) spadek jakości zabezpieczeń powodujący u klientów detalicznych wzrost LtV ponad 100 % przy LtV początkowym poniżej 100 %;
- 6) identyfikacja istotnego wzrostu PD lifetime.

Za przesłanki utraty wartości uznaje się w szczególności:

- 1) przeterminowanie spłaty kapitału lub odsetek powyżej 90 dni kalendarzowych;
- 2) śmierć kredytobiorcy lub jednego ze współkredytobiorców przy opóźnieniach ponad 60 dni;
- 3) wypowiedzenie umowy kredytu;
- 4) uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu;
- 5) klasyfikacja do kategorii ekspozycji restrukturyzowanych nieobsługiwanych z udogodnieniem w spłacie;
- 6) uzyskanie informacji o złożeniu przez klienta propozycji układowych w postępowaniu o zatwierdzenie układu, obejmujących zmianę warunków finansowania przez Bank;
- 7) złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji wobec dłużnika lub przystąpienie do egzekucji wszczętej przez innego wierzyciela;
- 8) istotne pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstwa w stosunku do oceny w momencie udzielania kredytu/pożyczki;
- 9) zaprzestanie działalności gospodarczej/rolniczej;
- 10) niespłacenie zadłużenia w innych instytucjach finansowych skutkujące opóźnieniem powyżej 90 dni lub kwoty zrealizowanego poręczenia Skarbu Państwa;
- 11) uzyskanie informacji o utracie pracy klienta detalicznego skutkującej problemami finansowymi.

W przypadku ekspozycji kredytowych klasyfikowanych jako POCI, tj. takich, które w momencie początkowego ujęcia w bilansie mają rozpoznaną utratę wartości, oczekiwane straty kredytowe szacowane są w pozostałym okresie życia aktywa finansowego. Za zdarzenia prowadzące do powstania ekspozycji POCI uznaje się w szczególności:

- 1) zakup portfela kredytów dotkniętego utratą wartości;
- 2) zakup aktywów finansowych z głębokim dyskontem;
- 3) udzielenie nowego finansowania klientowi znajdującemu się w sytuacji default;
- 4) restrukturyzacja zadłużenia (ekspozycji znajdującej się w Koszyku 3);
- 5) modyfikacja zapisów umownych prowadząca do zmiany wyniku testu SPPI.

Bank dokonuje klasyfikacji aktywów do grupy niskiego ryzyka dla podmiotów charakteryzujących się ratingiem inwestycyjnym oraz na podstawie wag ryzyka, struktury właścicielskiej, branży gospodarki oraz unormowań prawnych regulujących działalność analizowanej grupy podmiotów.

Aktywa finansowe o niskim poziomie ryzyka to aktywa o niewielkim ryzyku niewykonania zobowiązania przez kredytobiorców. Aktywo niskiego ryzyka jest nierozdzielnie związane z klientem, w przypadku którego występuje niskie ryzyko kredytowe – podmiot niskiego ryzyka. Do grupy podmiotów niskiego ryzyka zaliczane są następujące instytucje, o ile nie ujawniono przesłanek utraty wartości lub sygnałów ostrzegawczych:

- 1) banki spółdzielcze;
- 2) banki komercyjne;
- 3) jednostki samorządu terytorialnego (JST);
- 4) Skarb Państwa, instytucje i agencje instytucji rządowych szczebla centralnego;
- 5) Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Narodowy Bank Polski;
- 6) izby rozliczeniowe (m.in.: KIR, Visa, MasterCard);
- 7) Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Do kalkulacji i oszacowania oczekiwanej straty z tytułu kredytów i pożyczek wycenianych w zamortyzowanym koszcie wykorzystywane są dwie metody:

- 1) indywidualna dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych spełniających zdefiniowane kryteria odnoszące się do wysokości zaangażowania, dla których wystąpiły zdarzenia, które rozpoznawane były jako przesłanka indywidualnej utraty wartości;
- 2) portfelowa dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych oraz ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych, które nie podlegały wycenie metodą indywidualną.

Metoda kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej w metodzie portfelowej opiera się o prawdopodobieństwo dożycia w granulacji miesięcznej. Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych dokonywana jest kalkulacja współczynników portfelowych (PD, LGD, CCF) w cyklu miesięcznym. W 2021 r. prowadzony był cykliczny przegląd metodologii ustalania parametrów wykorzystywanych do pomiaru utraty wartości metodą portfelową. Kalkulacja wykonywana jest w dwóch scenariuszach - centralnym oraz pesymistycznym, uwzględniających korekty zidentyfikowane w modelu makroekonomicznym na poszczególne segmenty.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną dokonywany jest co miesiąc.

Dla metody indywidualnej wyodrębniono scenariusze szacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, w tym np. spłaty własne klienta, restrukturyzacja zadłużenia lub sprzedaż wierzytelności.

Wartość odpisu ekspozycji kredytowej ustalona metodą indywidualną, stanowi różnicę pomiędzy wartością bilansową brutto ekspozycji kredytowej na dzień oceny utraty wartości, a wartością bieżącą danej ekspozycji kredytowej, ustaloną na podstawie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych stopą dyskontową, powiększoną o ewentualne koszty egzekucji. Odwrócenie straty czyli ponowna klasyfikacja kredytu jako ekspozycja bez utraty wartości możliwa jest po wystąpieniu kryterium ustąpienia przesłanki oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie była identyfikowana, a opóźnienia w spłacie nie były istotne.

W związku ze zmianą Rozporządzenia CRR mającą na celu ograniczanie ryzyka jakie niosą wysokie wolumeny kredytów zagrożonych, Bank monitoruje poziom pokrycia strat z tytułu ekspozycji nieobsługiwanych utworzonych po 26 kwietnia 2019 r. Kwota niedoboru wyliczana jest w oparciu o współczynniki uzależnione od czasu jaki upłynął od sklasyfikowania danej ekspozycji jako nieobsługiwanej, odrębnie dla niezabezpieczonej i zabezpieczonej części ekspozycji. W 2021 r. nie zidentyfikowano niedoboru pokrycia, więc nie było konieczności pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I o różnicę między poziomem minimalnego a faktycznego pokrycia kredytów niepracujących. Wpływ nowych przepisów będzie widoczny dopiero w kolejnych latach od ich wejścia w życie.

W 2021 r. prowadzone były prace dostosowawcze do implementacji wytycznych określonych w nowej Rekomendacji R dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ujmowania oczekiwanych strat kredytowych, które wchodzi w życie od 1 stycznia 2022 r. Wdrażane zmiany przełożą się na modyfikację homogeniczności portfela i identyfikację istotnego wzrostu ryzyka poprzez zdefiniowanie progów bezwzględnych. Zmianie ulegną przesłanki klasyfikacji do poszczególnych koszyków (fazy kredytowe) i wprowadzona będzie lista sygnałów, które sklasyfikują klientów na Watch Listę. Uściślony zostanie szereg kwestii procesowych czy też analiz w obszarze modelowania oczekiwanej straty poprzez uwzględnianie większej liczby czynników makro oraz uwzględnianiu ich we wszystkich parametrach ryzyka. Nowelizowane oczekiwania nadzorcze będą stosowane począwszy od stycznia 2022 r.

W związku z niekorzystną sytuacją makroekonomiczną i utrzymywaniem się negatywnych skutków pandemii COVID-19, kontynuowano stosowanie szczególnych zasad monitoringu klientów oraz wyznaczania wartości odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych, tj.:

- 1) zwiększono częstotliwość monitoringu klientów instytucjonalnych, działających w branżach objętych ograniczeniem finansowania, co pozwoli na prawidłową ocenę sytuacji finansowej kredytobiorców. Powyższe działania mają na celu stwierdzenie, czy pogorszenie sytuacji klientów ma charakter przejściowy, wywołany perturbacjami związanymi z sytuacją osłabienia rozwoju gospodarczego czy też charakter długookresowy, skutkujący istotnym wzrostem ryzyka;
- 2) utrzymano klasyfikację do Koszyka 2 klientów z branż najbardziej dotkniętych skutkami pandemii.

Przyjęte przez Grupę Kapitałową szacunki będą rewidowane w kolejnych okresach, ze względu na dynamiczne zmiany obecnej sytuacji gospodarczej charakteryzującej się znaczną niepewnością w zakresie poziomu rozwoju gospodarczego.

Podjęcie do szacowania parametrów ryzyka

Model PD - prawdopodobieństwo ujawnienia się przesłanki utraty wartości jest estymowane w oparciu o dane historyczne z zastosowaniem metody opartej o macierz migracji łańcucha Markowa. Do wyliczeń wykorzystywana jest segmentacja związana z typem klienta, grupą produktową i koszykiem opóźnienia w spłacie.

Model LGD opiera się na oczekiwanych odzyskach z zabezpieczeń oraz spłat własnych dla części niezabezpieczonej.

Model EAD/CCF obejmuje kalkulację parametru CCF, oczekiwanego czasu trwania produktu (w przypadku aktywów o charakterze rewolwingowym). Segmentacja modelu CCF bazuje na typie klienta, a także informacji o statusie klienta. Szacowana strata jest wyliczona modelem dożycia w granulacji miesięcznej.

Portfel kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej

Portfel kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy zawiera ekspozycje kredytowe, w oprocentowaniu których występuje komponent dźwigni finansowej, tj. formuła oprocentowania oparta o mnożnik powyżej 1. W modelu wyceny kredytów według wartości godziwej przyjęto założenie, że rynkowa wartość ekspozycji pracujących stanowi sumę oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu do czasu zapadalności ekspozycji, skorygowaną o przyszłe oczekiwane koszty ryzyka oraz koszty niezbędne do obsługi danego portfela instrumentów zdyskontowanych rynkową stopą procentową.

W przypadku ekspozycji podlegających ocenie grupowej, wartość godziwa jest wyznaczana na podstawie miesięcznych oczekiwanych przepływów pieniężnych (parametry portfelowe zgodnie z definicjami wykorzystywanymi na potrzeby kalkulacji default).

W przypadku ekspozycji podlegających ocenie indywidualnej, wartość godziwa jest wyznaczana na podstawie miesięcznych oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z indywidualnej oceny kontraktu.

Szczegółowe informacje na temat ekspozycji na ryzyko kredytowe, ryzyka rozmycia oraz na temat jakości kredytowej przedstawiono w Załączniku do ujawnień Tabele: EU CR1, EU CR1-A, EU CR2, EU CR2-A, EU CQ1, EU CQ2, EU CQ3, EU CQ5.

9.6.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego

Grupa Kapitałowa postrzega ryzyko koncentracji jako istotny pojedynczy czynnik ryzyka. Identyfikacja skali niebezpieczeństw związanych z nadmierną koncentracją zaangażowań, umożliwia prawidłowe zarządzanie aktywami Grupy Kapitałowej. Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o regulacyjne normy ostrożnościowe, jak i wewnętrzne limity koncentracji.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- 1) ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec jednego klienta bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie;
- 2) zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych;
- 3) wskazanie poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa;
- 4) umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego;
- 5) umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Polityka stosowana przez Grupę Kapitałową zakłada kredytowanie branż, klientów i grup podmiotów reprezentujących różne gałęzie przemysłu. Poprzez dywersyfikację portfela kredytowego zredukowane jest ryzyko wynikające z nadmiernej koncentracji kredytowej. Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań, formułowane są propozycje dotyczące działań jakie powinny być podjęte przez Grupę Kapitałową, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako istotne. Celem tych działań jest zminimalizowanie poziomu ryzyka koncentracji portfela kredytowego i w efekcie tworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

W Grupie Kapitałowej funkcjonuje system wewnętrznych limitów z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów zaangażowań, pozwalają na dotrzymanie regulacyjnych norm ostrożnościowych oraz wewnętrznych limitów koncentracji zaangażowań.

Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań dotyczy jednostkowych ekspozycji, jak i aktywów portfelowych. W odniesieniu do portfela kredytowego Grupa Kapitałowa stosuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, terminów zapadalności, łącznego zaangażowania wobec klientów, regionów. System limitów wewnętrznych obejmuje również koncentrację zaangażowań z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych.

Wyznaczając wewnętrzne limity Grupa Kapitałowa ma na celu stworzenie właściwej struktury portfela oraz wspieranie efektywnego zarządzania ryzykiem koncentracji. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady i metodologie ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań, pozwalają na przestrzeganie w działalności Grupy Kapitałowej norm ostrożnościowych, zgodnych z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego.

Z dniem 28 czerwca 2021 r. weszła w życie zmiana dotycząca limitu dużych ekspozycji kredytowych. Dotychczasowym odniesieniem był poziom kapitału uznanego, natomiast od wymienionej daty wartość ekspozycji klienta lub grupy klientów powiązanych po uwzględnieniu skutków ograniczania ryzyka kredytowego nie może przekroczyć 25 % kapitału Tier I. Na dzień 31 grudnia 2021 r. Grupa Kapitałowa utrzymała limit dużych ekspozycji na bezpiecznym poziomie.

Grupa Kapitałowa stosuje zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego. Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Grupy Kapitałowej.

Proces szacowania kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej w odniesieniu do ryzyka koncentracji zaangażowań uwzględnia:

- 1) jakość zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań;
- 2) jakość systemu kontroli wewnętrznej;
- 3) możliwość podjęcia efektywnych działań obniżających poziom ryzyka koncentracji zaangażowań;
- 4) rezultaty wyników pomiaru ryzyka koncentracji.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu tego ryzyka, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Grupy Kapitałowej.

Raporty z zakresu przestrzegania norm ostrożnościowych określonych limitami zewnętrznymi i wewnętrznymi są sporządzane i przekazywane zgodnie z zasadami określonymi w ramach Systemu Informacji Kierownictwa.

Znajomość skali niebezpieczeństw związanych z nadmierną koncentracją zaangażowań umożliwia prawidłowe zarządzanie aktywami, zminimalizowanie poziomu tego ryzyka, a przede wszystkim stworzenie bezpiecznej struktury aktywów kredytowych.

9.6.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń

Zastosowane w kalkulacji wymogu z tytułu ryzyka kredytowego według metody standardowej wagi ryzyka, oparte są na zasadach przedstawionych w rozdziale 2, tytuł II, część III Rozporządzenia CRR. Wagę ryzyka przypisuje się zgodnie z kategorią, do której została sklasyfikowana dana ekspozycja.

Stosowane techniki redukcji ryzyka kredytowego spełniają zasadę, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której stosuje się ograniczenie ryzyka kredytowego, nie generuje kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

Nie wszystkie formy zabezpieczeń spełniają wymagania pozwalające na wykorzystanie ich do redukcji ryzyka w kalkulacji wymogu kapitałowego. W regulacjach wewnętrznych szczegółowo określono minimalne wymogi w zakresie procedury monitorowania wartości zabezpieczeń, ubezpieczenia, zasad ustanowienia zabezpieczeń oraz wyceny nieruchomości określone w art. 208 Rozporządzenia CRR.

Grupa Kapitałowa stosuje techniki redukcji ryzyka kredytowego zarówno w ramach ochrony rzeczywistej jak i nierzeczywistej, zgodnie z wytycznymi rekomendowanymi przez zewnętrzne organy nadzorcze. W celu prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego Grupa Kapitałowa stosuje metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń finansowych.

W przypadku rzeczywistej ochrony kredytowej Grupa Kapitałowa wyróżnia ekspozycje zabezpieczone uznanymi zabezpieczeniami finansowymi. W przypadku nierzeczywistej ochrony kredytowej ekspozycjom kredytobiorców objętych ochroną kredytową w formie gwarancji, przypisano wagę ryzyka wynikającą z grupy ryzyka podmiotu udzielającego gwarancji. Głównym dostawcą nierzeczywistej ochrony kredytowej jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Ekspozycjom wobec małych i średnich przedsiębiorstw w wysokości nieprzekraczającej 60 % lub 80 % udzielonego kredytu, nadano preferencyjną wagę ryzyka, którą posiadał wystawca zabezpieczenia.

Grupa Kapitałowa stosuje wagę ryzyka 35 % wobec ekspozycji detalicznych w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomościach mieszkalnych, zgodnie z art. 125 ust. 1 Rozporządzenia CRR oraz wagę ryzyka 50 % wobec ekspozycji efektywnie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości komercyjnej, zgodnie z art. 126 Rozporządzenia CRR. Wobec ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania, wagę ryzyka uzależniono od zasad określonych w art. 127 Rozporządzenia CRR.

Bank nie posiada w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

Bank nie stosuje kompensacji pozycji bilansowych i pozabilansowych jako techniki ograniczania ryzyka.

Biorąc pod uwagę prowadzoną politykę zabezpieczeń Grupa Kapitałowa nie stwierdza koncentracji ryzyka rynkowego w zakresie zastosowanych instrumentów redukcji ryzyka kredytowego.

Dane liczbowe dotyczące stosowania technik ograniczania ryzyka kredytowego oraz stosowanych zabezpieczeń przedstawiono w Załączniku do ujawnień Tabele: EU CR3, EU CQ6, EU CQ7, EU CQ8.

9.6.7. Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne

Na datę 31 grudnia 2021 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała pozycji sekurytyzacyjnych.

9.6.8. Informacje na temat stosowania metody standardowej

Dla potrzeb kalkulacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahentów zagranicznych, Grupa Kapitałowa wykorzystuje oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez poniższe instytucje oceny wiarygodności kredytowej:

- 1) Fitch Ratings;

- 2) Moody's Investors Service;
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Oceny wiarygodności kredytowej stosowane są przy wyznaczaniu wag ryzyka dla ekspozycji wobec kontrahentów znajdujących się w kategoriach:

- 1) rządów centralnych i banków centralnych;
- 2) podmiotów sektora publicznego;
- 3) instytucji;
- 4) przedsiębiorstw.

W 2021 r. zewnętrzne oceny wiarygodności kredytowej wykorzystywane były do określenia wag ryzyka ekspozycji wobec podmiotów, które posiadały taką ocenę. W przypadku, gdy oceny takiej nie było, wagi ryzyka dla kontrahentów nie będących instytucjami i podmiotami rządowymi oraz podmiotami sektora publicznego przypisywane były ekspozycjom zgodnie z postanowieniami Części Trzeciej Tytuł II Rozdział 2, Rozporządzenia CRR.

Zasady stosowania ratingów zewnętrznych oraz sposób przenoszenia oceny emitenta i emisji na poszczególne ekspozycje są zgodne z Rozporządzeniem CRR.

Szczegółowe informacje w zakresie stosowania metody standardowej zaprezentowano w Załączniku do ujawnień Tabele: EU CR4, EU CR5.

9.7. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Metody stosowane do wyliczania limitów kredytowych oraz wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta

Ryzyko kontrahenta zostało zdefiniowane jako ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, przed ostatecznym terminem rozliczenia transakcji. Uwzględniając profil działalności poszczególnych spółek Grupy Kapitałowej, ryzyko to dotyczyło wyłącznie Banku i było związane z pozagiełdowymi transakcjami pochodnymi.

W ramach ryzyka kontrahenta Bank rozróżnia:

- 1) ryzyko przedrozliczeniowe, tj. ryzyko straty z tytułu upadłości kontrahenta w trakcie trwania transakcji;
- 2) ryzyko rozliczeniowe, tj. ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz partnera do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym kontrahenta prowadzone jest w ramach systemu limitów zaangażowania Banku wobec banków krajowych i zagranicznych, obejmującego m.in. dopuszczalne poziomy zaangażowania Banku z tytułu transakcji wymiany walutowej (FX spot, FX swap, FX forward), transakcji FRA i transakcji swapów odsetkowych IRS i OIS.

Zgodnie z procedurami wewnętrznymi wykorzystanie powyższych limitów podlega monitorowaniu w trybie dziennym i raportowaniu członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w Banku oraz wybranym pracownikom Banku, w zakresie zaangażowań wobec poszczególnych banków przekraczających 80 % przyznanego limitu. W cyklach miesięcznych informacja o wykorzystaniu obowiązujących limitów całkowitych dla banków przekazywana jest Zarządowi oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, a w okresach kwartalnych Radzie Nadzorczej Banku. Metodologia wyznaczania limitów dla banków krajowych opiera się o ocenę sytuacji finansowej, natomiast w przypadku banków zagranicznych – o ratingi zewnętrzne przyznane danej instytucji przez uznane agencje ratingowe.

Biorąc pod uwagę strukturę bilansu, Bank uznaje, że wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta, kalkulowany metodą standardową jako 8 % sumy ważonych ryzykiem kwot ekspozycji w portfelu handlowym, jest wystarczający i nie ma potrzeby tworzenia dodatkowego kapitału wewnętrznego.

Bank nie rozlicza transakcji na instrumentach pochodnych przez kontrahenta centralnego.

Jednocześnie, z uwagi na relatywnie niewielką liczbę i wartość portfela transakcji podlegających przepisom dotyczącym ryzyka kontrahenta, Bank uznaje za zasadne ograniczenie raportowania informacji w zakresie tego ryzyka do *Tabeli EU CCR1*.

Opis polityk dotyczących gwarancji i innych czynników ograniczających ryzyko kredytowe

Najczęściej wykorzystywanym narzędziem ograniczania ryzyka związanego z transakcjami pochodnymi zawartymi przez kontrahentów niebankowych (w zakresie transakcji FX forward) jest limit na transakcje pochodne, w skład którego wchodzi limit rozliczeniowy, określający maksymalną potencjalną przyszłą ekspozycję klienta i limit skarbowy. Limit skarbowy oznacza maksymalną stratę, jaką w efekcie wyceny dokonanej przez Bank mogą wykazać transakcje kontrahenta, bez konieczności wniesienia lub zwiększenia kaucji lub domknięcia i rozliczenia części transakcji. Wysokość limitu straty uzależniona jest od oceny kredytowej kontrahenta i specyfiki jego rozliczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą. W przypadku kontrahentów bankowych aktualna wycena jest odnoszona do minimalnych kwot transferu i kwot progowych (jeżeli takie są zdefiniowane w umowie zabezpieczającej). Transakcje na instrumentach pochodnych zawierane są na podstawie umów ramowych, które w sytuacji wystąpienia przypadku naruszenia warunków po stronie kontrahenta pozwalają na przedterminowe rozwiązanie tych transakcji przez drugą stronę i rozliczenie ich w kwocie netto, stanowiącej sumę wartości dodatnich i ujemnych transakcji objętych daną umową ramową.

Ustalanie rezerw kredytowych dla ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest realizowane zgodnie z procedurami wewnętrznymi dla ekspozycji kredytowych.

Opis polityk dotyczących ogólnego i szczególnego ryzyka korelacji zdefiniowanego w art. 291 Rozporządzenia CRR

Ze względu na stosowaną metodę standardową, przy wyliczaniu regulacyjnego wymogu kapitałowego Grupa Kapitałowa nie uwzględnia ryzyka niekorzystnej korelacji.

Kwota zabezpieczenia, którą Bank musiałby zapewnić, gdyby obniżono mu rating kredytowy

Zgodnie z zawartymi przez Bank umowami, wartość składanych zabezpieczeń kredytowych związanych z realizacją transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi nie jest uzależniona od oceny wiarygodności kredytowej Banku.

Wartość ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych przed wystąpieniem skutku ograniczenia ryzyka kredytowego i po jego wystąpieniu

Grupa wyznacza ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych zgodnie z uproszczoną metodą standardową.

Według stanu na 31.12.2021 r. dane w zakresie poziomu ekspozycji w zakresie transakcji na instrumentach pochodnych kształtowały się następująco:

- wartość ekspozycji przed wystąpieniem skutku ograniczania ryzyka kredytowego – 1 831 tys. zł,
- wartość ekspozycji po wystąpieniu skutku ograniczania ryzyka kredytowego – 1 831 tys. zł.

Wartość ekspozycji z tytułu papierów wartościowych przed wystąpieniem skutku ograniczenia ryzyka kredytowego i po jego wystąpieniu

Grupa nie posiada w portfelu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych.

Wartość ekspozycji po wystąpieniu skutków ograniczenia ryzyka kredytowego oraz związane z tym ekspozycje na ryzyko w odniesieniu do narzutu kapitałowego z tytułu korekty wyceny kredytowej

Dla potrzeb wyznaczania ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do wymogu kapitałowego z tytułu korekty wyceny kredytowej, Bank nie uwzględnia uznanych zabezpieczeń, o których mowa w art. 386 Rozporządzenia CRR.

Kwoty referencyjne i wartość godziwa kredytowych transakcji pochodnych

Grupa nie posiada w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

9.8. Ryzyko finansowe

Zarządzanie ryzykiem finansowym realizowane jest w ramach obowiązujących procedur, obejmujących strategię, polityki i instrukcje, a określających w szczególności strukturę organizacyjną, cele i wynikające z nich wytyczne dla zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz zasady limitowania, monitorowania i kontroli ekspozycji na ryzyko.

Bank sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej, w tym również ryzykiem finansowym związanym z działalnością podmiotów zależnych, wykonując uprawnienia właścicielskie, wynikające z udziału Banku w kapitale zakładowym tych spółek.

Zarządzanie ryzykiem finansowym w Grupie obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego i jest realizowane z wykorzystaniem szerokiego zakresu metod i narzędzi, przy zachowaniu zasady ściśle określonego podziału obowiązków pomiędzy obszary powstawania ryzyka, zarządzania ryzykiem i jego kontroli.

Najważniejszą rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym pełnią:

- 1) Rada Nadzorcza Banku, sprawująca nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz oceniająca adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem;
- 2) Zarząd Banku, odpowiadający za zorganizowanie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem, w tym wdrożenie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą strategii i polityk zarządzania poszczególnymi jego rodzajami oraz procedur i limitów ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko.

W procesie zarządzania ryzykiem finansowym istotnie zaangażowani są ponadto:

- 1) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, opiniujący projekty strategii i polityk dotyczących zarządzania ryzykiem, projekty procedur pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli ryzyka oraz zatwierdzający wybrane limity ograniczające ekspozycję Banku na ryzyko; w 2021 r. odbyły się 52 posiedzenia Komitetu;
- 2) Departament Ryzyka Finansowego, odpowiadający za opracowywanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, bieżące monitorowanie ekspozycji na ryzyko na tle obowiązujących limitów, sporządzanie informacji o poziomie narażenia Banku na ryzyko;
- 3) Departament Skarbu, odpowiedzialny za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku, utrzymanie portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku oraz dotrzymanie płynnościowych norm nadzorczych, zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej oraz zarządzanie pozycją walutową w ramach obowiązujących wartości granicznych.

W spółkach zależnych Grupy Kapitałowej istnieją wyodrębnione komórki/stanowiska do spraw ryzyka, odpowiedzialne za rozwój metod monitorowania ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka finansowego oraz tworzenie i weryfikowanie procedur zarządzania ryzykiem.

Zgodnie z procedurami obowiązującymi w Banku, w okresach kwartalnych, na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka, której wynikiem jest uznanie danego ryzyka za istotne lub nieistotne. Podobnej cyklicznej ocenie podlega ryzyko w działalności spółek Grupy Kapitałowej.

9.8.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności definiowane jest jako niebezpieczeństwo utraty zdolności do terminowego wywiązania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji zagrożenie poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Celem zarządzania płynnością jest dostosowanie utrzymywanego poziomu aktywów płynnych do rodzaju i rozmiarów prowadzonej działalności oraz zapewnienie posiadania i/lub łatwego dostępu do środków finansowych w wysokości zapewniającej pokrycie aktualnego lub potencjalnego zapotrzebowania na te środki ze strony klientów, w tym zrzeszonych banków spółdzielczych. W realizacji tego celu za szczególnie istotne uznaje się zwiększanie stabilności źródeł finansowania oraz utrzymywanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych, zarówno nadzorczych, jak i wewnętrznych.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności finansowej podmioty Grupy Kapitałowej zobligowane są do zabezpieczenia poziomu płynności adekwatnego do potrzeb, co jest realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, w podziale na płynność w złotych oraz w głównych walutach obcych. W zarządzaniu płynnością istotne jest ponadto zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych) umożliwiających jej przetrwanie. Realizacji powyższego celu służy dążenie do utrzymania wysokiej stabilności źródeł finansowania (w tym nadwyżek środków zdeponowanych przez banki spółdzielcze) oraz zapewnienie możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

Bank posiada opracowane procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia zagrożenia płynności, obejmujące m.in.: monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia płynności, kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi oraz scenariuszowe analizy zdolności do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne w przypadku kryzysu płynności w Banku i w sektorze bankowym.

Pełniona funkcja zrzeszeniowa wiąże się ze stosowaniem przez Bank zasady działania w sposób niestanowiący konkurencji dla innych członków Zrzeszenia BPS, czego konsekwencją jest uznawanie środków złożonych przez banki spółdzielcze (w szczególności najbardziej stabilnej części depozytów terminowych BS, z wyłączeniem depozytów obowiązkowych) za podstawowe źródło finansowania aktywów Banku. Równocześnie Bank podejmuje działania służące systematycznemu wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, w szczególności od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznanych im limitów, jest bowiem ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Ze względu na realizowane funkcje zrzeszeniowe, szczególnym obowiązkiem Banku jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągania wymaganych nadzorczych miar płynności. W związku z powyższym depozyty pozyskane od banków spółdzielczych po stronie aktywnej bilansu w znaczącej części alokowane są przez Departament Skarbu w bezpieczne i płynne papiery dłużne, przede wszystkim bony NBP i obligacje Skarbu Państwa.

Bank systematycznie przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku i banków spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

W ramach środków lokowanych przez banki spółdzielcze wyodrębnione są depozyty obowiązkowe, których wysokość – zgodnie z zapisami Regulaminu Finansowego Zrzeszenia oraz Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS – stanowi 7 % średniego poziomu depozytów każdego z członków Zrzeszenia BPS w czerwcu i grudniu każdego roku, od którego naliczana jest rezerwa obowiązkowa. Według stanu na koniec 2021 r. łączne saldo depozytu obowiązkowego wynosiło 6 481 mln zł, w tym 6 244 mln zł przypadało na środki złożone przez banki spółdzielcze będące uczestnikami Systemu Ochrony. Formuła depozytu obowiązkowego oraz utrzymywanie się relatywnie wysokiego salda depozytów bieżących i terminowych zrzeszonych banków spółdzielczych stabilizowały w 2021 r. sytuację płynnościową Banku.

Monitorowanie i pomiar płynności finansowej prowadzone są przez Bank i spółki Grupy zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami i specyfiką działalności. W Banku monitoring płynności obejmuje w szczególności:

- 1) analizę wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiającą efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem konieczności utrzymania na wymaganym poziomie rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone banki spółdzielcze);
- 2) monitorowanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności lub wymagalności (zobowiązania w luce płynności są ujmowane w przedziale odpowiadającym najwcześniejszemu terminowi, w którym Bank może być zobowiązany do zapłaty kwoty umownej);
- 4) wyliczanie nadzorczych miar płynności długoterminowej;
- 5) kalkulowanie wskaźnika LCR w ujęciu jednostkowym za Bank i skonsolidowanym za uczestników SOZ BPS;
- 6) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 7) badanie płynności długoterminowej Banku;
- 8) wyznaczenie nadwyżki płynności (zgodnie z Rekomendacją P KNF).

Kalkulowanie nadzorczych długoterminowych miar płynności, o których mowa w uchwale KNF w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, formalnie obowiązywało do 28.06.2021 r., tj. do momentu wejścia w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/876 z dnia 20.05.2019 r. Bank dla celów zarządczych wyznaczał miary M3 i M4 do końca 2021 r.

Zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2015/61 limit w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) wynosi 100 %. Bank jako uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS jest zwolniony z dotrzymywania wskaźnika LCR w ujęciu indywidualnym i zobowiązany do przestrzegania wymogu na zasadzie skonsolidowanej, tj. wskaźnika uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (Bank i zrzeszone banki spółdzielcze posiadających stosowną zgodę KNF). W 2021 r. minimalny poziom skonsolidowanego wskaźnika LCR był przestrzegany, a jego średnia wartość wyniosła 297,24 %, przy najniższej odnotowanej wartości na poziomie 270,99 %.

Również w przypadku wskaźnika NSFR, zgodnie z decyzją KNF z 20.08.2021 r., Bank jako uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS jest zwolniony z dotrzymywania minimalnego poziomu tego wskaźnika w ujęciu indywidualnym i zobligowany do przestrzegania wymogu na zasadzie skonsolidowanej. W 2021 r. obowiązujący nadzorczo poziom wskaźnika NSFR (100 %) był przestrzegany, a jego średnia wysokość ukształtowała się na poziomie 162,95 %, przy najniższej wartości wynoszącej 158,17 %.

Szczegółowe informacje ilościowe na temat wskaźnika pokrycia wypływów netto i wskaźnika stabilnego finansowania netto przedstawiono w Załączniku do ujawnień Tabele: *EU LIQ1* i *EU LIQ2*.

Tabela 4. Kształtowanie się w horyzoncie 1 roku urealnionej luki płynności (w tys. zł) na 31.12.2021 r.

Lp.	Wyszczególnienie	(do 1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]
I.	Aktywa bilansowe	9 737 356	299 265	309 089	628 209
II.	Zobowiązania pozabilansowe udzielone	480 029	215 197	42 866	8 593
III.	Pasywa bilansowe	6 657 625	1 221 414	167 816	22 049
IV.	Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	121 858	130 955	0	0
	Luka urealniona (I+IV)-(II+III)	2 721 560	-1 006 391	98 407	597 567
	Luka urealniona skumulowana	2 721 560	1 715 169	1 813 576	2 411 143
	Wskaźnik płynności (I+IV)/(II+III)	1,38	0,30	1,47	20,50
	Wskaźnik płynności skumulowany	1,38	1,20	1,21	1,27

Najważniejsze urealnienia przyjęte na potrzeby sporządzenia luki płynności dotyczą:

- 1) wymagalności depozytów klientów niebankowych i banków spółdzielczych – depozyty klientów (rachunki bieżące, konta oszczędnościowe, depozyty terminowe) oraz depozyty terminowe BS, z wyłączeniem depozytów obowiązkowych, ujmowane są w poszczególnych przedziałach czasowych z uwzględnieniem ich profilu stabilności (historycznego utrzymywania się poziomu salda);
- 2) zapadalności kredytów w rachunkach bieżących – kredyty w rachunku bieżącym wykazywane są w odpowiednich przedziałach czasowych z uwzględnieniem poziomu ich odnawialności;
- 3) zapadalności łatwo zbywalnych papierów wartościowych – płynne papiery wartościowe, w tym bony pieniężne i obligacje skarbowe, zaliczane są do przedziału do 7 dni, tj. z uwzględnieniem możliwego terminu ich upłynienia (zastawu, sprzedaży);
- 4) uwzględnienia salda depozytu obowiązkowego i portfela papierów dłużnych na jego pokrycie w przedziale różne.

Tabela 5. Kształtowanie się nadwyżki płynności na (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2021
Część podstawowa, w tym:	5 380 825
papiery NBP + skarbowe	4 840 453
walutowe rachunki nostro	1 338 618
niedobór na rezerwie obowiązkowej (-)	-798 246
Część uzupełniająca	0
Razem nadwyżka płynności	5 380 825

Konsekwencją pełnionej funkcji zrzeczeniowej oraz uczestnictwa Banku BPS S.A. w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS, jest prowadzenie przez Bank działalności w sposób niestanowiący konkurencji dla zrzeszonych BS. W efekcie tak przyjętej strategii biznesowej udział depozytów złożonych przez klientów niebankowych w sumie bilansowej kształtuje się na poziomie około 12 % – 14 % (13,7% na koniec 2021 r.), a podstawowym źródłem finansowania działalności Banku są środki lokowane przez BS, w tym najbardziej stabilna część depozytów terminowych, z wyłączeniem depozytu obowiązkowego. W saldzie zobowiązań dominującą walutą jest złoty, natomiast w zobowiązaniach w walutach obcych największy udział mają środki w EUR, które stanowią około 5 % – 7 % zobowiązań ogółem. Powyższa struktura walutowa powoduje, że płynnościowa sprawozdawczość obligatoryjna (LCR, NSFR, ALMM) sporządzana jest dla PLN, EUR i dla wszystkich walut łącznie.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, Bank przeprowadza okresowy przegląd (i dokonuje weryfikacji, gdy w ocenie Banku jest to uzasadnione) funkcjonujących limitów zarówno w zakresie miar nadzorczych, jak i wskaźników wewnętrznych, z punktu widzenia dostosowania siatki limitów i ich wysokości do aktualnej i planowanej sytuacji Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności w Banku przeprowadzane są testy warunków skrajnych, służące zidentyfikowaniu czynników potencjalnie mogących stanowić najistotniejsze zagrożenia dla utrzymania adekwatnego poziomu płynności Banku oraz określeniu wpływu tych czynników na płynność Banku w przypadku ich materializacji. Stress testy w 2021 r. obejmowały m.in. scenariusz wpływu niestabilnych środków banków spółdzielczych, scenariusz wpływu środków banków spółdzielczych w wyniku pogorszenia się ich sytuacji płynnościowej, scenariusz wpływu depozytów internetowych klientów niebankowych (tzn. możliwych do wypłacenia z użyciem kanałów elektronicznych), wpływ środków z tytułu udzielonych zobowiązań pozabilansowych, scenariusz wzrostu zapotrzebowania na płynność ze strony spółek Grupy Kapitałowej, obniżenie salda środków depozytów terminowych

banków spółdzielczych z terminem wymagalności do 30 dni, wykorzystywanych na potrzeby wyznaczenia wskaźnika LCR, testy płynności śróddziennej. W oparciu o wyniki analiz Bank określa długość okresu w dniach, w którym będzie w stanie kontynuować obsługę klientów w przypadku zaistnienia poszczególnych scenariuszy oraz szacuje koszt upłynnienia aktywów na potrzeby zaspokojenia zwiększonych potrzeb płynnościowych. Wyniki przeprowadzanych stress testów pokazują, że podstawowym czynnikiem ryzyka mogącym wpłynąć na pogorszenie sytuacji płynnościowej Banku pozostaje odpływ środków banków spółdzielczych. Wyniki stress testów stanowią element uzupełniający dla potrzeb oceny sytuacji płynnościowej Banku w ramach działań zdefiniowanych w planie awaryjnym płynności.

W ramach Grupy Kapitałowej podmiotem potencjalnie dostarczającym płynność jest jedynie Bank, natomiast instytucją korzystającą z płynności jest przede wszystkim spółka BPS Leasing S.A., finansująca swoją działalność leasingowo-factoringową z wykorzystaniem linii kredytowych / kredytów od Banku. Bank w cyklach miesięcznych pozyskuje od spółek zależnych informacje płynnościowe, wskazujące na utrzymywanie się w tych podmiotach bezpiecznego poziomu wskaźników i miar płynności. W scenariuszach kryzysowych na potrzeby awaryjnego planu utrzymania płynności Bank uwzględnia wzrost zapotrzebowania spółek na środki, a wielkość tego zapotrzebowania kształtuje się na poziomie około 400,0 mln zł, przy czym prawdopodobieństwo materializacji wypływu środków w tej skali Bank uznaje za niewielkie.

Spółki zależne badają poziom płynności finansowej m.in. w oparciu o:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, mierzony relacją majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy do zobowiązań bieżących;
- 3) analizę urealnionych przepływów gotówkowych, uwzględniającą terminy pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania płynnością zapewnia codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko płynności. Dzielne raporty, obrazujące bieżącą sytuację płynnościową Banku, przekazywane są członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz zainteresowanym, merytorycznym komórkom Banku. Nie rzadziej niż raz w miesiącu informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności są przedmiotem obrad Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, a co kwartał prezentowane są Radzie Nadzorczej Banku.

Informacje jakościowe na temat wskaźnika pokrycia wpływów netto

W strukturze bazy depozytowej Banku dominujący udział stanowią środki banków spółdzielczych (w 2021 r. średnio 85 % bazy depozytowej ogółem), z czego zdecydowaną większość stanowią środki z terminem wymagalności do 1 miesiąca (według stanu na 31.12.2021 r. – 82 % środków banków spółdzielczych). Taka struktura bilansu wymusza utrzymywanie przez Bank wysokiego poziomu aktywów płynnych – na koniec 2021 r. wartość tych aktywów kształtowała się na poziomie 12 417,6 mln zł i stanowiła około 50,0 % sumy bilansowej Banku. W strukturze środków zdeponowanych w Banku przez banki spółdzielcze istotną część stanowią środki utrzymywane na rachunkach DO (depozytu obowiązkowego) i FZ (funduszu zabezpieczającego) – według stanu na 31.12.2021 r. była to kwota 6 744,0 mln zł, z której 6 243,7 mln zł przypadało na środki na rachunkach DO. Z kolei znaczącą część aktywów płynnych stanowią środki utrzymywane na pokrycie DO i FZ (na koniec grudnia 2021 r. była to kwota 6 981,2 mln zł), których Bank – zgodnie z zaleceniem poinspekcyjnym UKNF – nie wykazuje w jednostkowym sprawozdaniu LCR. Utrzymywana struktura bilansu powoduje, że głównym czynnikiem wpływającym na wysokość wskaźnika LCR jest poziom depozytów banków spółdzielczych. W skład aktywów płynnych (bufora płynnościowego) zabezpieczającego wymagany poziom wskaźnika LCR wchodzi bony pieniężne NBP, obligacje skarbowe i gwarantowane przez Skarb Państwa. Bank posiada niskie ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych, które nie odgrywają istotnej roli w kształtowaniu się wskaźnika LCR (według stanu na 31.12.2021 r. wpływy z tytułu instrumentów pochodnych stanowiły 0,30 % wpływów ważonych ogółem, a wpływy 2,89 % wpływów ważonych ogółem).

Na koniec 2021 r. w Banku i Grupie Kapitałowej występowały dwie waluty, dla których relacja wartości zobowiązań w danej walucie do łącznej wartości zobowiązań we wszystkich walutach była równa lub większa niż 5 %, tj. PLN i EUR. Z uwagi na strukturę pozycji w EUR, w której po stronie należności dominuje udział uznawanego za aktywo płynne salda rachunku nostro w NBP, wskaźnik LCR dla waluty EUR jest wyższy niż dla PLN i wszystkich walut łącznie, kształtując się znacznie powyżej 100 %. Bank nie ma ustanowionych przez właściwe organy, zgodnie z art. 8 ust. 6 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 2015 /61, limitów niedopasowania walutowego.

9.8.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty na bilansowych i pozabilansowych instrumentach finansowych, w wyniku zmiany cen rynkowych, w szczególności stawek procentowych, kursów wymiany walut i cen instrumentów rynku kapitałowego. Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmian cen rynkowych na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów.

Podmiotem o największym wpływie na poziom ryzyka rynkowego Grupy Kapitałowej jest Bank, w którym zarządzanie tym ryzykiem realizowane jest w ramach obowiązujących strategii zarządzania ryzykiem bankowym i polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, określających m.in.:

- strukturę organizacyjną zarządzania ryzykiem rynkowym,
- uwarunkowania i cele w zakresie ryzyka rynkowego,
- podstawowe wytyczne dla realizacji strategii i polityki,
- dopuszczalny stopień ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe,
- metody monitorowania tego ryzyka,
- zasady limitowania i monitorowania ekspozycji na ryzyko rynkowe,
- ustalanie poziomu limitów ograniczających ryzyko rynkowe,
- monitorowanie i kontrola ryzyka rynkowego w ramach Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone w ramach funkcjonującego w Banku systemu zarządzania, a istniejący podział funkcji w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym uwzględnia rozdzielenie funkcji podejmowania ryzyka (operacyjna / transakcyjna działalność rynkowa) od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli.

Do kompetencji Rady Nadzorczej Banku w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym należy sprawowanie nadzoru nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu, w szczególności przez zatwierdzanie strategii zarządzania ryzykiem i określonego przez Zarząd Banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie ich przestrzegania, nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem polityk i procedur, na podstawie których funkcjonuje w Banku system zarządzania ryzykiem, określenie, po uprzednim przedstawieniu propozycji w tym zakresie przez Zarząd Banku, zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności Banku w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku, coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem rynkowym w kategoriach zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, opracowania, wprowadzania i aktualizacji regulacji wewnętrznych, w tym stanowienia i kontroli limitów ryzyka, spoczywa – w ramach nadanych im kompetencji decyzyjnych – na Zarządzie Banku i na Komitecie Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Uczestnikiem procesu zarządzania ryzykiem rynkowym jest także Komitet Inwestycji Kapitałowych (KIK), do którego zadań należy wydawanie opinii i/lub podejmowanie decyzji (w zależności od kwoty transakcji / zaangażowania) odnośnie transakcji nabycia i sprzedaży w zakresie inwestycji kapitałowych Banku (w wybrane instrumenty rynku kapitałowego)

w podmioty z Grupy Kapitałowej oraz inwestycji Banku w fundusze inwestycyjne otwarte i zamknięte, a także opiniowanie innych spraw niż wymienione powyżej, o ile mają one wpływ na zarządzanie inwestycjami kapitałowymi Banku / Grupy Kapitałowej lub których opiniowanie przez KIK wynika z obowiązujących w Banku przepisów wewnętrznych.

Na bieżąco ryzykiem rynkowym Banku zarządza Departament Skarbu, który w szczególności wprowadza narzędzia i instrumenty niezbędne do zarządzania ryzykiem rynkowym, analizuje bieżącą sytuację na krajowych i zagranicznych rynkach walutowo-pięniężnych, ustala ceny na wybrane produkty finansowe dla klientów Banku, w tym BS, zawiera transakcje na rynku finansowym i podejmuje decyzje w zakresie inwestycji na rynku finansowym w ramach limitów ryzyka określonych przez Radę Nadzorczą, Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Z kolei Departament Ryzyka Finansowego odpowiada m.in. za opracowanie polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, opracowuje zasady zarządzania ryzykiem rynkowym w zakresie jego pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli, analizuje i monitoruje strukturę bilansu Banku w aspekcie ponoszonego ryzyka oraz kontroluje przestrzeganie przyjętych w tym zakresie norm ostrożnościowych, przygotowuje propozycje limitów ograniczających ryzyko rynkowe, prowadzi monitorowanie pionowe w zakresie przestrzegania mechanizmów kontrolnych przez pierwszą linię obrony, sporządza raporty dla kierownictwa Banku dotyczące ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe.

Zarząd Banku w okresach kwartalnych przekazuje Radzie Nadzorczej sprawozdanie z realizacji zarządzania ryzykiem w Banku, zawierające informacje m.in. o poziomie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe, w tym o przekroczeniach obowiązujących limitów i ich przyczynach.

Najważniejszym rodzajem ryzyka rynkowego w działalności Grupy Kapitałowej jest ryzyko stopy procentowej. W związku ze zmianą od czerwca 2021 r. zasad wyliczania znaczącej skali działalności handlowej, Bank ma obecnie skalę działalności nieznaczącą, daleką do osiągnięcia progu definiującego ją jako znaczącą.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone odrębnie dla księgi bankowej i księgi handlowej.

Ryzyko rynkowe w księdze handlowej określane jest jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen rynkowych (w tym stawek procentowych, kursów walutowych i cen rynku kapitałowego) dla instrumentów finansowych zakwalifikowanych do księgi handlowej (w tym także instrumentów wynikających z dekompozycji pozabilansowych transakcji terminowych) na sytuację finansową Grupy Kapitałowej. W celu utrzymania tego ryzyka pod kontrolą, Grupa Kapitałowa stosuje limity zaangażowania, limity VaR i limity straty. Zarządzanie ryzykiem z wykorzystaniem metodyki VaR obejmuje także testy warunków skrajnych, polegające na wygenerowaniu VaR na dany dzień w oparciu o macierze korelacji i wektory zmienności wygenerowane dla okresów historycznych odpowiadających okresom występowania kryzysów rynkowych. Metodyka VaR jest przy tym wykorzystywana nie tylko w celu ograniczania ryzyka rynkowego portfela handlowego, ale ma zastosowanie także do limitowania ekspozycji na ryzyko z tytułu zarządzanych przez Departament Skarbu pozycji zaliczanych do księgi bankowej.

Bank posiada regulacje definiujące katalog instrumentów kwalifikowanych do portfela handlowego. Dealerzy Departamentu Skarbu zaliczają do portfela handlowego instrumenty, dla których są dostępne kwotowania rynkowe i na podstawie których jest dokonywana codzienna wycena. Pozycje nie mogą być transferowane pomiędzy portfelem bankowym i handlowym. Bank ma ustalone limity ekspozycji na ryzyko portfela handlowego (limity straty, otwartych pozycji) weryfikowane na bazie dziennej oraz monitoruje pozycje przeterminowane, a w przypadku ich wystąpienia sprawdza płynność na danym instrumencie.

W związku z utrzymaniem portfela handlowego, w skład którego wchodzi przede wszystkim transakcje pochodne (walutowe i stopy procentowe), Bank wylicza wymóg kapitałowy na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA), zgodnie z metodą standardową.

Szczegółowe informacje na temat wymogu kapitałowego na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) przedstawiono w Załączniku do ujawnień *Tabela EU CCR2*.

Informacje dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej

Rodzajem ryzyka rynkowego uznawanym za najistotniejsze w działalności Grupy Kapitałowej jest ryzyko stopy procentowej. Mając na uwadze specyfikę działalności spółek zależnych, podstawowe znaczenie w zarządzaniu ekspozycją na ryzyko stopy procentowej Grupy ma zarządzanie tym ryzykiem w Banku, obejmujące 3 wyodrębnione jego kategorie:

- 1) ryzyko terminów przeszacowania – wyrażające się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek;
- 2) ryzyko bazowe – związane z niedoskonałym powiązaniem (korelacją) stawek bazowych (stóp rynku międzybankowego i stóp NBP) instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, w przypadku, gdy instrumenty te mają jednakowe okresy przeszacowania;
- 3) ryzyko opcji klienta – wynikające z wpisania w produkty bankowe prawa pozwalającego kredytobiorcy spłacić część lub całość należności przed terminem umownym, a deponentowi dające możliwość wycofania środków w dowolnym momencie. Opcje są zwykle realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza, tj. klienta, natomiast nie jest opłacalne dla sprzedawcy opcji, czyli Banku; instrumenty zawierające opcje klienta są najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej realizowane jest w ramach obowiązujących strategii zarządzania ryzykiem bankowym i polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, które w szczególności definiują dopuszczalny poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej oraz określają zasady zarządzania tym ryzykiem. Ponadto, Bank posiada, wprowadzone uchwałami Zarządu Banku, wewnętrzne procedury postępowania w przypadku stwierdzenia przekroczenia limitów, obejmujące m.in. zasady informowania organów Banku o niedotrzymaniu wartości granicznych i wskazujące komórki odpowiedzialne za podjęcie działań ograniczających narażenie na ryzyko do akceptowalnych poziomów. Zgodnie z przyjętym modelem działania, Bank zarządza ryzykiem stopy procentowej przede wszystkim poprzez adekwatne kształtowanie oferty produktowej w zakresie depozytów i kredytów, z jednoczesnym wykorzystaniem dostępnych instrumentów finansowych, w ramach limitów na ryzyko stopy procentowej obowiązujących w Banku.

Pomiar ekspozycji na ryzyko stopy procentowej dokonywany jest z wykorzystaniem:

- 1) metody wartości zagrożonej (VaR) – dla portfela instrumentów zarządzanych przez Departament Skarbu, pozwalającej oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych;
- 2) stress testów VaR – szacunków potencjalnych strat na portfelu instrumentów zarządzanych przez Departament Skarbu, dokonywanych w oparciu o model VaR, przy założeniu maksymalnych historycznych (w okresie co najmniej 2 lat) zmian rynkowych stóp procentowych dla wybranych instrumentów;
- 3) analiz luki niedopasowania terminów przeszacowania i luki ryzyka bazowego;
- 4) symulacji możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku;
- 5) analiz ryzyka opcji klienta;
- 6) analiz wpływu zmiany stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału Banku, w ramach których wyliczana jest zaktualizowana wartość ekonomiczna przyszłych (oczekiwanych) przepływów środków pieniężnych z aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych Banku, odnieszona następnie do wartości kapitałów Banku.

Kalkulacje narażenia Banku i Grupy Kapitałowej na ryzyko stopy procentowej, w tym w zakresie potencjalnej zmiany wyniku odsetkowego oraz zmiany wartości ekonomicznej kapitału, są dokonywane z uwzględnieniem rekomendacji nadzorczych, w szczególności wytycznych EBA w sprawie zarządzania ryzykiem stopy procentowej z tytułu działalności zaliczanej do portfela bankowego.

Bank przeprowadza analizy scenariuszowe, pozwalające oszacować hipotetyczne negatywne zmiany wyniku odsetkowego lub kapitałów Banku, wynikające z utrzymywanej struktury pozycji oprocentowanych, w przypadku zaistnienia założonych zmian parametrów rynkowych. Analizy te obejmują przede wszystkim równoległe przesunięcia krzywych stóp

procentowych w górę i w dół o: 25 pb., 50 pb., 100 pb., 200 pb. i 350 pb. oraz przesunięcia krzywych zdefiniowane w wytycznych EBA dla 6 scenariuszy nadzorczego testu wartości odstających. W procesie pomiaru ryzyka stopy procentowej, do sald depozytów klientów niebankowych o nieokreślonym terminie wymagalności w Banku stosuje się założenie o ich odnawianiu, wyznaczanym w oparciu o historyczne dane o poziomie stabilności sald tych produktów. Maksymalny termin przeszacowania ww. depozytów określono na 2 lata, natomiast średni termin wyliczony na koniec 2021 r. wyniósł niespełna 1,5 roku.

Pomiar ryzyka stopy procentowej metodą duration i metodą VaR prowadzony jest w trybie dziennym, natomiast pozostałe analizy dokonywane są w cyklach miesięcznych (według stanu na koniec miesiąca). Raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, zawierające informacje o wykorzystaniu limitów dla tego ryzyka, opracowywane są w Banku w trybie dziennym, miesięcznym i kwartalnym, przy czym analizy kwartalne obejmują także ryzyko generowane przez inne podmioty Grupy Kapitałowej. Odbiorcami analiz i sprawozdań są przede wszystkim Rada Nadzorcza i Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym i funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe. Oszacowana na dzień 31.12.2021 r. dla ryzyka bazowego potencjalna zmiana wyniku odsetkowego Banku w horyzoncie najbliższego roku wyniosła 20 970 tys. zł i stanowiła 8,6 % rocznego wyniku z tytułu odsetek oraz 1,9 % funduszy własnych, natomiast dla ryzyka terminów przeszacowania potencjalne obniżenie się wyniku odsetkowego dla negatywnego scenariusza zmiany stóp o 50 pb. skalkulowano na 20 262 tys. zł, tj. na kwotę stanowiącą 8,3 % wyniku z tytułu odsetek i 1,8 % funduszy własnych na koniec 2021 r.

Tabela 6. Kształtowanie się luki terminów przeszacowania Banku na 31.12.2021 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	(do 1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]	(powyżej 12M)
1.	Aktywa oprocentowane	10 277 649	2 211 031	8 042 116	23 867	2 017 343
2.	Pasywa oprocentowane	18 107 547	2 815 392	294 683	207 813	4 095
3.	Luka	-7 829 898	-604 361	7 747 433	-183 946	2 013 248
4.	Luka skumulowana (od tyłu)	1 142 476	8 972 374	9 576 735	1 829 302	2 013 248

Tabela 7. Potencjalna zmiana wyniku odsetkowego Banku z tytułu ryzyka terminów przeszacowania (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	31.12.2020	31.12.2021
1.	Scenariusz wzrostu stóp procentowych o 50 pb.	(-) 13 006	(-) 20 262
2.	Scenariusz spadku stóp procentowych o 50 pb.	(-) 40 448	12 841

Skumulowana luka terminów przeszacowania Grupy Kapitałowej, uwzględniająca wyłączenia wzajemnych należności i zobowiązań podmiotów zależnych, na datę niniejszego raportu ukształtowała się na poziomie 742 024 tys. zł, tj. była o 400 452 tys. zł niższa od jednostkowej luki Banku, natomiast szacowana w okresie 12 miesięcy potencjalna negatywna zmiana wyniku odsetkowego wyniosła 21 715 tys. zł i stanowiła 2,1 % funduszy własnych Grupy Kapitałowej oraz 8,5 % jej wyniku z tytułu odsetek.

Analiza wpływu zmiany stóp procentowanych na wartość ekonomiczną kapitału Banku wykazała, że w negatywnym scenariuszu równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 200 pb. w górę, wartość ekonomiczna kapitału zmniejszyłaby się o 131 240 tys. zł, tj. o 11,8 % funduszy własnych na koniec ub.r.

Wyniki kalkulacji zmian w ekonomicznej wartości zaktualizowanej kapitału, obliczone zgodnie z sześcioma scenariuszami przesunięć krzywych stosowanymi do celów nadzorczych, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Zmiana wartości ekonomicznej kapitału Banku zgodnie z wytycznymi EBA¹ (w tys. zł)

Lp.	Scenariusz	31.12.2020	31.12.2021
1.	Równoległy wzrost szoku	-126 840	-185 047
2.	Równoległy spadek szoku	55 959	91 420
3.	Spadek stóp krótkoterminowych i wzrost długoterminowych	-81 729	15 088
4.	Wzrost stóp krótkoterminowych i spadek długoterminowych	19 397	-73 270
5.	Wzrost szoku dla stóp krótkoterminowych	-17 131	-133 141
6.	Spadek szoku dla stóp krótkoterminowych	-21 519	64 327

Ujęte w powyższych tabelach potencjalne zmiany wyniku odsetkowego Banku oraz wartości ekonomicznej kapitału wynikają przede wszystkim ze zmian polityki pieniężnej NBP, której konsekwencją był wzrost stawek rynku międzybankowego, w oparciu o które oprocentowana jest przeważająca część wrażliwych aktywów i pasywów Banku.

Analizy przeprowadzane w 2021 r. wskazywały, że poziom ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej, z wyłączeniem ryzyka terminów przeszacowania, był stabilny, a obowiązujące wartości graniczne zdefiniowane w strategii, polityce i instrukcjach zarządzania tym ryzykiem, były przestrzegane. Dla ryzyka terminów przeszacowania w księdze bankowej do lipca 2021 r. utrzymywało się przekroczenie limitu określonego w strategii zarządzania ryzykiem bankowym, będące skutkiem obniżek stóp NBP i stawek rynku międzybankowego, które przełożyły się na większą skalę obniżenia się oprocentowania pasywów niż aktywów, a w efekcie na wzrost potencjalnej zmiany wyniku odsetkowego Banku w negatywnym scenariuszu spadku stóp procentowych o 50 pb. W ramach działań zaradczych w 2020 r. wprowadzone zostały zmiany w obszarze regulacyjnym, w szczególności w regulaminach kredytowania i/lub umowach kredytowych, które stanowią, że w przypadku ujemnej wartości stawki bazowej (np. WIBOR) do wyliczenia oprocentowania kredytu przyjmowany jest poziom 0 % (tj. oprocentowanie = marża kredytu). Celem tych zmian było ograniczenie skali narażenia Banku na ryzyko terminów przeszacowania i przekroczenia strategicznego limitu tolerancji na ryzyko stopy procentowej, przy czym zróżnicowanie dat wejścia w życie zmienionych postanowień regulacji wewnętrznych dla poszczególnych kategorii klientów powodowało, że ich wpływ na wykorzystanie ww. limitu był rozłożony w czasie i dla utrzymywanej struktury bilansu Banku okazał się niewystarczający do trwałego obniżenia ekspozycji na omawiane ryzyko do akceptowanych granic. Z uwagi na uwarunkowania i ograniczenia regulacyjne w zakresie zmiany oprocentowania kredytów, na utrzymywanie się niewielkiej różnicy w oprocentowaniu aktywów i pasywów oraz wobec braku możliwości zmiany struktury bilansu Banku (zarówno pod kątem rodzaju stosowanego oprocentowania produktów i terminów ich przeszacowania, jak i sald poszczególnych pozycji wrażliwych), za zasadne uznano podwyższenie limitu do maksymalnie 5 % funduszy własnych Banku. Powyższa zmiana weszła na mocy decyzji Rady Nadzorczej Banku i spowodowała, że począwszy od sierpnia 2021 r. wartość graniczna pozostaje dotrzymana.

¹ Wytyczne w sprawie zarządzania ryzykiem stopy procentowej z tytułu działalności zaliczanej do portfela bankowego EBA/GL/2018/02 z dnia 19 lipca 2018 r.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych i wynika z utrzymywania otwartych pozycji w walutach obcych, powstających w związku z prowadzeniem działalności obejmującej m.in. zaciąganie zobowiązań walutowych i inwestowanie w walutowe instrumenty finansowe, na rzecz klientów oraz na rachunek własny. Ryzyko walutowe występuje przede wszystkim w działalności Banku. Skala działalności na rynku walutowym utrzymywana jest na poziomie stanowiącym mniej niż 2 % funduszy własnych, tj. niepowodującym konieczności utrzymywania wymogu kapitałowego z tytułu tego ryzyka.

W działalności Grupy Kapitałowej zidentyfikowano także ryzyko instrumentów kapitałowych, definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen instrumentów kapitałowych na sytuację finansową. Ryzyko to wynika z prowadzenia działalności inwestycyjnej, polegającej na utrzymywaniu pozycji, dla których spodziewany jest wzrost ich wyceny rynkowej lub otrzymanie dodatkowych przychodów z tytułu dywidendy.

Obowiązujący w Banku system limitów obejmuje wszystkie istotne obszary występowania ryzyka finansowego i dla większości z tych obszarów poziom ryzyka kształtował się w ramach akceptowalnych granic. W 2021 r. w zakresie limitów dla ryzyka rynkowego w okresie styczeń – lipiec niedotrzymana pozostawała wartość graniczna dla ryzyka stopy procentowej (ryzyka terminów przeszacowania) w księdze bankowej, a w I kwartale 2022 r. obserwowane także było przekroczenie limitu straty na portfelu jednostek uczestnictwa funduszy otwartych, które nie stanowiło zagrożenia dla sytuacji finansowej Banku. W ramach cyklicznych raportów zarządczych o fakcie, przyczynach i skali przekroczenia limitów na bieżąco informowane były organy Banku, w tym Rada Nadzorcza i Zarząd.

Informacja dotycząca ekspozycji na ryzyko finansowe spółek zależnych jest elementem oceny ekspozycji na ryzyko, przekazywanej przez podmioty do Banku w okresach miesięcznych. W oparciu o informacje otrzymane od spółek Bank dokonuje oceny wpływu działalności podmiotów zależnych na ryzyko płynności i ryzyko rynkowe Banku jako podmiotu dominującego i całej Grupy Kapitałowej. W związku z faktem, że ryzyko płynności i ryzyko rynkowe w spółkach zależnych są oceniane jako relatywnie nieistotne, proces zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej jest skoncentrowany przede wszystkim w Banku.

Kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem w zakresie ryzyka rynkowego oraz ryzyka rozliczenia przedstawiono w Załączniku do ujawnień *Tabela EU MR1*.

9.9. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne w Grupie Kapitałowej definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów informatycznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Grupy Kapitałowej wdrożono kierując się wymogami wynikającymi z przepisów prawa i rekomendacji, w tym Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach oraz Rozporządzenia CRR.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest na podstawie strategii, polityk i innych procedur wewnętrznych, które zapewniają spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących zarządzania tym rodzajem ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zintegrowany z procesem zarządzania Bankiem.

Celami strategicznymi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) utrzymanie limitów operacyjnych na założonym poziomie nie przekraczającym limitów tolerancji na ryzyko operacyjne;
- 2) ograniczanie strat z tytułu zdarzeń operacyjnych;

- 3) zapewnienie bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania Banku i Grupy Kapitałowej;
- 4) zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku i spółek Grupy Kapitałowej na zdarzenia od nich niezależne.

9.9.1. Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym

W skład struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej wchodzi:

- Rada Nadzorcza,
- Zarząd,
- Komitet Ryzyka Operacyjnego w Banku,
- Komórki/stanowiska dedykowane do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- pozostali pracownicy Grupy Kapitałowej.

Do najważniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym w poszczególnych podmiotach Grupy Kapitałowej należą – w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu;
- 2) Zarządu – nadzorowanie opracowania, wprowadzenia i aktualizacji procedur w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, wdrożenie i zapewnienie funkcjonowania właściwego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, wprowadzenie struktury organizacyjnej w obszarze zarządzania tym rodzajem ryzyka;
- 3) Komitetu Ryzyka Operacyjnego w Banku – wydawanie opinii w zakresie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym podmiotów Grupy Kapitałowej, projektów umów outsourcingu czynności bankowych lub maklerskich powierzanych przez Bank spółkom, możliwości odstępstwa spółek w zakresie wprowadzenia zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, wydawanie rekomendacji dla podmiotów Grupy Kapitałowej, mających na celu mitygację ryzyka operacyjnego;
- 4) komórek/stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym, poprzez ewidencję zdarzeń operacyjnych, monitorowanie i raportowanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji na temat poziomu ryzyka operacyjnego;
- 5) wszystkich pracowników Grupy Kapitałowej – identyfikowanie zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego i podejmowanie działań mitygujących ryzyko operacyjne.

W Banku funkcjonuje Komitet Ryzyka Operacyjnego. W 2021 r. odbyło się 20 posiedzeń tego Komitetu.

9.9.2. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar i szacowanie, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły.

Ryzyko operacyjne jest identyfikowane ex ante poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego oraz analizę scenariuszy, a także ex post poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych w dedykowanym systemie.

Poziom ryzyka operacyjnego jest monitorowany za pomocą limitów tolerancji w ramach ustalonego poziomu apetytu na ryzyko oraz za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI), dla których określono dopuszczalne limity wartości. Limity tolerancji oraz definicje wskaźników KRI i ich progów są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego w poszczególnych podmiotach Grupy Kapitałowej.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego w Banku obejmuje: bieżącą informację o istotnych stratach z tytułu zdarzeń operacyjnych, informację kwartalną na temat oceny narażenia Banku na ryzyko operacyjne, informację kwartalną na temat podejmowanych działań mających na celu mitygację ryzyka operacyjnego, informację roczną na temat wyników procesu samooceny ryzyka operacyjnego oraz procesu analiz scenariuszowych.

System raportowania przez podmioty Grupy Kapitałowej do Banku na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje: bieżący raport o istotnych stratach z tytułu zdarzeń operacyjnych, kwartalne raporty o nowych zdarzeniach operacyjnych, korektach do zdarzeń przeszłych i zdarzeniach nierozliczonych, kwartalne raporty na temat poziomu wskaźników KRI oraz wykorzystania limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, roczny raport z wynikami procesu analiz scenariuszowych.

Na podstawie informacji przekazanych przez spółki z Grupy Kapitałowej, Bank dokonuje oceny wielkości i profilu ryzyka operacyjnego związanego z działalnością podmiotów zależnych oraz oceny wpływu ryzyka generowanego przez te podmioty na poziom i profil ryzyka Banku.

Grupa Kapitałowa stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka:

- 1) odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów i procedur;
- 2) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- 3) wyeliminowanie procesów, produktów, systemów, które generują nieakceptowalne ryzyko;
- 4) mechanizmy kontrolne, m.in. procedury, podział obowiązków, autoryzacja, kontrola dostępu, kontrola fizyczna;
- 5) szkolenia pracowników m.in. w zakresie procedur ochrony tajemnicy bankowej, bezpieczeństwa w sieci, przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, zapobiegania nadużyciom, procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- 6) zabezpieczenia infrastruktury informatycznej;
- 7) zabezpieczenia fizyczne i finansowe;
- 8) plany awaryjne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach należących do Grupy Kapitałowej jest wspierany przez system informatyczny, który służy m.in. do gromadzenia danych o zdarzeniach operacyjnych, definiowania i wyliczania Kluczowych Wskaźników Ryzyka, przeprowadzania procesu samooceny ryzyka operacyjnego i analiz scenariuszowych. Zebrane dane wykorzystywane są do analizy przyczyn oraz skutków wystąpienia zdarzeń operacyjnych, definiowania i podejmowania działań naprawczych i prewencyjnych.

W powyższym procesie Bank korzysta z zewnętrznej bazy danych zdarzeń operacyjnych prowadzonej przez Związek Banków Polskich oraz innych dostępnych źródeł informacji o zdarzeniach zewnętrznych. Analiza zdarzeń zewnętrznych umożliwia dokonywanie benchmarku oraz wyciąganie wniosków ze zdarzeń zaistniałych w sektorze bankowym. Dane o zdarzeniach operacyjnych, które wystąpiły w sektorze bankowym, są wykorzystywane również w testach warunków skrajnych dla ryzyka operacyjnego.

Bank oblicza jednostkowy i skonsolidowany wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA), zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (z późn. zm.). Wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej została przedstawiona w Załączniku do ujawnień w *Tabeli EU OR1*.

9.9.3. Informacje o sumach rzeczywistych strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego

W 2021 r. w Grupie Kapitałowej straty rzeczywiste brutto z tytułu zdarzeń operacyjnych wyniosły 920,7 tys. zł, natomiast straty rzeczywiste netto wyniosły 802,8 tys. zł (kwota ta obejmuje również straty netto z tytułu zdarzeń, które pierwotnie odnotowano ze stratą potencjalną). Rozkład strat w podziale na rodzaje i kategorie zdarzeń prezentuje Załącznik do ujawnień *Tabela ORM*.

Największe istotne straty brutto z tytułu zdarzeń z ryzyka operacyjnego odnotowano w następujących rodzajach zdarzeń:

- 1) klienci, produkty i praktyki operacyjne;
- 2) wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.

Największe istotne straty brutto z tytułu zdarzeń z ryzyka operacyjnego występowały w następujących liniach biznesowych:

- 1) bankowość detaliczna;
- 2) płatności i rozliczenia.

9.10. Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne

Według stanu na 31.12.2021 r. w ramach procesu oceny adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej, jako istotne zostały uznane dodatkowo następujące rodzaje ryzyka: modeli, braku zgodności oraz strategiczne.

Ryzyko modeli

Z uwagi na fakt, iż ryzyko modeli w spółkach zależnych jest nieistotne, ryzyko modeli Grupy Kapitałowej rozpatrywane jest na poziomie Banku. Ryzyko modeli to ryzyko wynikające z niedoskonałości lub nieprawidłowości występujących w stosowanych przez Bank modelach wykorzystywanych do pomiaru ryzyka, jak również niewłaściwego stosowania modeli. To potencjalna strata, jaką może ponieść Bank, w wyniku decyzji, które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu takich modeli.

Ryzyko to objęte jest procesem zarządzania, w oparciu o formalnie ustalone zasady pozwalające na właściwą identyfikację tego ryzyka i jego rzetelną ocenę, jak również zapewniające funkcjonowanie właściwych mechanizmów kontrolnych oraz narzędzi aktywnego sterowania stopniem narażenia na to ryzyko, z uwzględnieniem efektywnego procesu monitorowania, raportowania. Wszystkie modele istotne objęte są procesem cyklicznej niezależnej walidacji zgodnie z przyjętym w Banku rocznym harmonogramem prac sporządzonym przez niezależną komórkę walidacji.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem modeli w Banku jest utrzymanie wysokiej jakości modeli używanych w Banku oraz ograniczanie ryzyka modeli i jego wpływu na wyniki finansowe Banku i jego kapitał wewnętrzny w granicach przyjętego poziomu tolerancji na ryzyko.

Polityka zarządzania ryzykiem modeli działa w oparciu o Strategię zarządzania ryzykiem bankowym w Banku BPS S.A.

Zarządzanie ryzykiem modeli w Banku realizowane jest z uwzględnieniem struktury organizacyjnej i kompetencji wynikających z Regulaminu Organizacyjnego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Właścicielem procesu zarządzania ryzykiem modeli w Banku jest Departament Zgodności (DZ). Zespół ds. Walidacji Modeli (ZWM), jako niezależna komórka walidacji umiejscowiona w Departamencie Zgodności, realizuje rolę właściciela procesu zarządzania ryzykiem modeli poprzez opracowanie i modyfikowanie ram i elementów procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz regulacji w tym zakresie. ZWM podlega administracyjnie bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku oraz funkcjonalnie Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAiP). Jednocześnie odpowiedzialność za nadzór nad obszarem zarządzania ryzykiem modeli została przypisana do Wiceprezesa Pionu Finansów i Ryzyka. W ramach struktury organizacyjnej istniejącej w Banku podział funkcji w zakresie zarządzania ryzykiem modeli uwzględnia rozdzielenie podejmowania ryzyka (operacyjnego) od niezależnej jego oceny i kontroli. Zasada, o której mowa jest realizowana poprzez oddzielenie właścicieli i użytkowników modeli od komórki walidacji, dzięki temu zapobiega wystąpieniu ryzyka konfliktu interesów pomiędzy właścicielami modeli, ich użytkownikami oraz osobami odpowiedzialnymi za ich walidację.

Bank w swoich regulacjach określił role poszczególnych uczestników procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz wskazał zakres przypisanych im zadań na poszczególnych etapach zarządzania ryzykiem modeli.

Bank adekwatnie dostosował strukturę organizacyjną do skali i charakteru prowadzonej działalności oraz występującego ryzyka modeli poprzez wprowadzenie rozwiązań zapewniających dokonywanie odpowiedniego podziału zadań i przypisywanie podległości służbowej oraz zakresu obowiązków służbowych.

Struktura organizacyjna, zakres obowiązków uczestników procesu w zakresie zarządzania ryzykiem modeli:

- 1) Komórka Organizacyjna będąca właścicielem modelu:
 - jest bezpośrednio odpowiedzialna za rozwój modelu oraz zapewnianie odpowiedniej jakości działania modelu, w tym jego bieżące administrowanie i wprowadzanie zmian,
 - prowadzi dokumentację techniczną modelu,
 - na bieżąco aktualizuje informacje dotyczące posiadanego modelu w bazie modeli (rejestr i dziennik modelu),
 - dokonuje monitoringu modelu;
- 2) Zespół ds. Walidacji Modeli (ZWM):
 - odpowiada za opracowanie regulacji wewnętrznych z zakresu zarządzania ryzykiem modeli, w szczególności za politykę zarządzania ryzykiem modeli,
 - koordynuje proces zarządzania modelami i ryzykiem modeli na wszystkich etapach cyklu ich życia,
 - dokonuje walidacji modeli istotnych używanych w Banku, z wykorzystaniem technik ilościowych i jakościowych,
 - czuwa nad prawidłowością prowadzenia rejestru i dzienników modeli,
 - inicjuje działania zaradcze lub naprawcze, zapobiegające stosowaniu przez Bank modeli niespełniających przyjętych standardów jakościowych lub cechujących się nadmiernym poziomem ryzyka,
 - przygotowuje propozycję zmiany poziomu tolerancji na ryzyko modeli,
 - raportuje informacje dotyczące procesu zarządzania ryzykiem modeli;
- 3) Dyrektor Departamentu Zgodności:
 - sprawuje nadzór nad komórką walidacji,
 - odpowiada za akceptowanie raportów sporządzonych przez ZWM kierowanych na Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami i Zarząd Banku;
- 4) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAiP) odpowiada za:
 - określenie struktury procesu zarządzania ryzykiem modeli spójnej z występującym w Banku systemem zarządzania ryzykiem,
 - ocenę prawidłowości przebiegu procesu badania jakości funkcjonowania modeli,
 - określenie podejścia Banku do zakresu stosowania modeli zewnętrznych,
 - określenie poziomu tolerancji na ryzyko modeli,
 - kontrolowanie poziomu ryzyka modeli względem zaakceptowanego poziomu tolerancji na ryzyko.

W odniesieniu do modeli istotnych:

- akceptowanie wyników walidacji,
 - zatwierdzanie, wycofywanie i wprowadzanie zmian do modeli,
 - akceptowanie i monitorowanie wprowadzania właściwych działań zaradczych lub naprawczych;
- 5) Departament Zgodności (DZ) przeprowadza testowania poziome w ramach drugiej linii obrony dotyczące przestrzegania mechanizmów kontrolnych mających na celu zapewnienie zgodności w obszarze ryzyka modeli;
 - 6) Zarząd Banku odpowiada za:

- zorganizowanie efektywnego funkcjonowania procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz nadzór nad efektywnością tego procesu,
- wdrożenie Polityki zarządzania ryzykiem modeli w Banku BPS S.A.,
- prawidłowe funkcjonowanie modeli niezależnie od ich źródła pochodzenia i wykorzystywanych danych,
- zapewnienie uczestnikom procesu zarządzania ryzykiem modeli dostępu do odpowiednich szkoleń, literatury fachowej, infrastruktury informatycznej i danych niezbędnych do efektywnego wykonywania powierzonych im zadań.

Dodatkowo, podejmuje decyzje w zakresie:

- zatwierdzania procedur zarządzania ryzykiem modeli i wskazanych w nich limitów ograniczających ekspozycję na ryzyko modeli,
- poziomu wybranych limitów dla ryzyka modeli;

7) Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad:

- zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka modeli ze Strategią zarządzania ryzykiem bankowym i Planem finansowym Banku,
- przestrzeganiem przez Zarząd Banku zatwierdzonego poziomu tolerancji na ryzyko modeli

oraz zatwierdza:

- strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem modeli,
- poziom tolerancji na ryzyko modeli,
- ilościowy poziom tolerancji na ryzyko modeli, wskazany w Polityce zarządzania kapitałem w Banku.

Pomiar poziomu ryzyka danego modelu określany jest za pomocą dwóch składowych: istotności modelu oraz stopnia narażenia na ryzyko modelu. Na stopień narażenia na ryzyko modelu wpływa szeroko rozumiana jakość modelu. W celu dokonania oceny stopnia narażenia na ryzyko modelu dany model rozpatruje się w kategoriach ryzyka: immanentnych ograniczeń modelu, danych, założeń oraz administrowania. W przypadku modeli istotnych poziom ryzyka modelu jest równy ze stopniem narażenia na ryzyko tego modelu. Bank rozróżnia trzy poziomy ryzyka: niski, średni, wysoki.

Bank, w ramach procesu ICAAP, dokonuje badania poziomu zagregowanego ryzyka modeli i weryfikuje ten poziom względem przyjętego przez Radę Nadzorczą poziomu tolerancji na ryzyko modeli.

Komórka walidacji zapewnia regularne przekazywanie raportów dotyczących procesu zarządzania ryzykiem modeli ściśle według wewnętrznych regulacji w cyklach kwartalnych i rocznych, zgodnie z przyjętymi podziałami kompetencji w Banku.

Bank za pomocą mechanizmów kontroli ryzyka w celu bezpieczeństwa i ograniczania poziomu ryzyka przyjmuje poziom tolerancji na ryzyko modeli. Monitorowanie poziomu ryzyka modeli względem przyjętej wartości tolerancji na to ryzyko, czyli poziomu limitu dokonywane jest przez komórkę walidacji z częstotliwością kwartalną w ramach procesu ICAAP.

Ryzyko braku zgodności

W Strategii zarządzania ryzykiem bankowym w Banku BPS S.A., ryzyko braku zgodności zostało zdefiniowane jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych w procesach funkcjonujących w Banku, natomiast szczegółowe zasady zarządzania procesem usankcjonowane zostały w Polityce zgodności w Banku BPS S.A., Polityce zapewnienia zgodności w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., w tym w metodykach oceny ryzyka braku zgodności. Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje: identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie oraz raportowanie.

Zgodnie z postanowieniami Polityki zgodności w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza Politykę;
- 2) nadzoruje wykonywanie przez Zarząd Banku obowiązków dotyczących zapewniania zgodności zarówno w ramach funkcji kontroli, jak i zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 3) ocenia, co najmniej raz w roku, efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, w oparciu o okresowe (w tym roczne) raporty Departamentu Zgodności (DZ) oraz informacje od Zarządu Banku.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za:

- 1) opracowanie i przedłożenie Polityki Radzie Nadzorczej Banku do zatwierdzenia;
- 2) zapewnienie wdrożenia Polityki i efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności;
- 3) zapewnienie przestrzegania postanowień Polityki;
- 4) składanie Radzie Nadzorczej Banku raportów dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności uczestniczą wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku, które zobowiązane są do podejmowania działań mających na celu zapewnienie zgodności ich działalności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi, standardami rynkowymi.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności koordynowany jest przez DZ, który stanowi wyodrębnioną w strukturze organizacyjnej Banku niezależną komórką organizacyjną.

W Banku funkcjonują mechanizmy gwarantujące niezależność DZ i zapewnianiające odpowiednie zasoby kadrowe i finansowe niezbędne do wykonywania zadań DZ oraz chroniące pracowników przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę.

Bank stosuje sformalizowane procedury dotyczące zarządzania ryzykiem braku zgodności określające zasady identyfikacji, oceny/pomiaru oraz monitorowania ryzyka braku zgodności występującego w działalności Banku. Dokonując oceny tego ryzyka, DZ bierze pod uwagę prawdopodobieństwo wystąpienia oraz skutki jego materializacji dla Banku. W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności Bank wykorzystuje również wskaźniki oraz analizy luk regulacyjnych. Oceny ryzyka braku zgodności Bank dokonuje w cyklach kwartalnych.

Proces zapewnienia zgodności w Grupie Kapitałowej obejmuje działania systemowe, realizowane przez DZ, jak również bieżące zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku i tych spółkach zależnych Banku, które dostarczają produkty i usługi finansowe klientom Grupy Kapitałowej. Spółki te w cyklach kwartalnych przekazują do DZ raporty dotyczące ryzyka braku zgodności, które DZ uwzględnia dokonując oceny istotności ryzyka. Polityka zapewnienia zgodności w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. zapewnia stosowanie jednolitych zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności w Grupie.

Na poziom istotności ryzyka braku zgodności mają wpływ zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne, w szczególności zaostrenie wymogów regulacyjnych oraz kar finansowych dla sektora bankowego. Podstawą analizy istotności ryzyka z tytułu zdarzeń ryzyka braku zgodności jest liczba zaewidencjonowanych w Rejestrach ryzyka braku zgodności zdarzeń Banku i ww. spółek zależnych, ocenionych na poziomie średnim i wysokim. Jeżeli ryzyko z tytułu zdarzeń ryzyka braku zgodności jest ryzykiem istotnym, Bank wylicza kapitał wewnętrzny.

DZ sporządza i przekazuje Zarządowi, Radzie Nadzorczej i Komitetowi Audytu sprawozdania i raporty dotyczące zarządzania ryzykiem braku zgodności, w tym w szczególności:

- 1) roczne sprawozdanie z realizacji zadań Departamentu Zgodności, w tym raport dotyczący zapewnienia zgodności działalności Banku z przepisami prawa regulującymi wykonywanie czynności, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi;
- 2) raport z przeglądu procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych;

- 3) kwartalne raporty o wynikach identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności, zawierające zidentyfikowane w danym kwartale nowe przypadki ryzyka braku zgodności, podejmowane przez komórki organizacyjne działania ograniczające ryzyko braku zgodności dotyczące przypadków ryzyka braku zgodności zidentyfikowanych w poprzednich okresach oraz ocenę skuteczności wdrożonych mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności.

Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne to ryzyko związane z podjęciem błędnych decyzji biznesowych, wadliwą ich realizacją lub brakiem reakcji na zmiany w otoczeniu biznesowym, które mogą zagrozić realizacji celów i kierunków strategicznych Banku/Grupy Kapitałowej, w tym zwiększyć stopień skomplikowania działalności zagrażający prawidłowemu wypełnianiu funkcji zrzeczeniowej. Na specyficzny charakter działalności Banku wpływ mają głównie następujące czynniki: pełnienie dla banków spółdzielczych funkcji pośrednika na rynku międzybankowym, duży udział tradycyjnej działalności bankowej, posiadanie znacznej bazy depozytowej z tytułu pełnienia funkcji zrzeczeniowej, nieznaczne angażowanie się w instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku. Duże znaczenie tych czynników powoduje relatywnie niewielki stopień skomplikowania działalności Banku. Jednocześnie jednak sam rozmiar działalności prowadzonej przez Bank powoduje, że ryzyko to uznawane jest za istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową Banku.

Ryzyko to jest w Banku zakwalifikowane do ryzyk trudno mierzalnych, w przypadku których nie jest wymagane posiadanie przez Bank odrębnych instrukcji, a proces badania istotności, tryb i zasady monitorowania oraz raportowania określony jest w Instrukcji ICAAP.

10. Informacje dotyczące kwoty aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń

Szczegółowe informacje dotyczące kwoty aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń przedstawiono w Załączniku do ujawnień w *Tabelach: EU AE1, EU AE2, EU AE3*.

W 2021 r. aktywami obciążonymi Banku były obligacje skarbowe zablokowane na potrzeby transakcji pochodnych z bankiem komercyjnym. Ponadto, w sprawozdaniach zewnętrznych jako aktywa obciążone, zgodnie z zaleceniem NBP, były wykazywane papiery zablokowane jako zabezpieczenie zobowiązań wobec BFG z tytułu funduszu ochrony środków gwarantowanych, funduszu przymusowej restrukturyzacji i funduszu gwarancyjnego.

Bank pełni funkcję Banku Zrzeszającego i prowadzi działalność niekonkurencyjną wobec banków spółdzielczych, a banki zrzeszone są zobowiązane do przekazywania do niego nadwyżek środków finansowych. Jednocześnie, Bank jest członkiem Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, będącym porozumieniem, w którym uczestniczą Bank i zrzeszone z nim banki spółdzielcze. Spółdzielnia SOZ BPS dysponuje środkami finansowymi zgromadzonymi w ramach depozytu obowiązkowego i Funduszu Zabezpieczającego, przeznaczonymi na działania zapobiegające utracie płynności i wypłacalności uczestników Systemu Ochrony. W strukturze bazy depozytowej Banku dominujący udział stanowią środki banków spółdzielczych, z czego zdecydowaną większość stanowią środki z terminem wymagalności do 1 miesiąca. Taka struktura bilansu wymusza utrzymywanie przez Bank wysokiego poziomu aktywów płynnych – według stanu na koniec 2021 r. wartość tych aktywów stanowiła około 50,0 % sumy bilansowej Banku. Taki model funkcjonowania biznesowego powoduje, że obciążanie aktywów nie stanowi dla Banku źródła pozyskiwania płynności.

11. Informacje o ekspozycjach objętych działaniami stosowanymi w odpowiedzi na kryzys spowodowany przez pandemię Covid-19

Działalność operacyjna, biznesowa oraz finansowa Banku przez cały 2021 r. pozostawała pod wpływem skutków ekonomicznych i społecznych pandemii Covid-19. Bank nadal oferował klientom narzędzia pomocowe, mające na celu wsparcie ich w trudnej sytuacji, wynikającej z trwającej pandemii. Celem tych narzędzi była pomoc w zachowaniu płynności finansowej klientów poprzez krótkoterminowe zmniejszenie obciążeń finansowych. Skala wniosków o wsparcie w 2021 r. była znacznie mniejsza niż w roku poprzednim, co wynikało

z ograniczenia grup klientów uprawnionych do pomocy w ramach rozwiązań sektorowych, a także z częściowego przystosowania się klientów do nowej rzeczywistości gospodarczej. Narzędzia stosowane w Banku do końca marca 2021 r. były zgodne ze stanowiskiem banków w zakresie ujednoczenia zasad oferowania narzędzi pomocowych dla klientów sektora bankowego. Stanowisko to miało charakter moratorium pozaustawowego w rozumieniu wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego w sprawie ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłaty kredytów, które banki stosują w związku z kryzysem wywołanym Covid-19. Moratorium objęło instrumenty pomocowe dedykowane przedsiębiorstwom z branż szczególnie dotkniętych skutkami pandemii Covid-19. Działanie wznowionego moratorium było ograniczone wyłącznie do klientów działających w sektorach najbardziej dotkniętych skutkami pandemii Covid-19, tj. głównie w branżach objętych Tarczą Finansową PFR lub prowadzących działalność w zakresie wynajmu powierzchni w obiektach handlowych lub usługowych. Pozostałe kryteria kwalifikujące klienta do objęcia pomocą były zbliżone do zasad obowiązujących w ramach pierwszego moratorium. Działania pomocowe oferowane przez Bank polegały na zawieszeniu rat kapitałowych na okres do 9 miesięcy łącznie z uwzględnieniem wcześniejszego okresu wsparcia przyznanego na podstawie pierwszego moratorium lub przedłużeniu finansowania produktami odnawialnymi do 9 miesięcy łącznie.

Szczegółowe informacje dotyczące wpływu pandemii Covid-19 na działalność Grupy Kapitałowej znajdują się w Nocie 51.1 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2021 roku.

12. Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem

Liczba stanowisk dyrektorskich zajmowanych przez członków organu zarządzającego

W Banku oraz spółkach Grupy Kapitałowej, Członkowie Zarządu nie zajmują stanowisk dyrektorskich. W związku z pełnioną funkcją sprawują nadzór nad głównymi obszarami działalności.

Informacje na temat polityki rekrutacji dotyczącej wyboru członków organu zarządzającego oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej

Ocena odpowiedności poszczególnych kandydatów na członków Zarządu, członków Zarządu oraz ocena kolegiarna w Banku i spółkach Grupy Kapitałowej dokonywana jest przez Radę Nadzorczą.

W ramach indywidualnej oceny kandydata/członka Zarządu, Rada Nadzorcza ocenia jego poziom wiedzy, umiejętności i doświadczenia zawodowego, spełnienie rękojmi należytego wykonywania funkcji, czas poświęcony na wykonywanie obowiązków i przestrzeganie limitu funkcji, natomiast w ramach oceny kolegiarnej Zarządu działającego jako organ, Rada Nadzorcza ocenia czy indywidualne kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie poszczególnych członków organu dopełniają się w taki sposób, że zapewniony jest odpowiedni poziom kolegiarnego zarządzania Bankiem i Spółką.

Informacje na temat strategii w zakresie różnicowania w odniesieniu do członków organu zarządzającego

W odniesieniu do organu zarządzającego, Bank i Spółki Grupy Kapitałowej, podejmując decyzję w ramach rekrutacji osób do składu Zarządu biorą pod uwagę w szczególności różnicowanie ze względu na wykształcenie, doświadczenie zawodowe, wiek osób w składzie Zarządu oraz różnicowanie ze względu na płeć w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej łącznie, przy czym decyzja w zakresie rekrutacji poszczególnych członków Zarządu nie może być podjęta wyłącznie w celu zwiększenia stopnia różnicowania, ze szkodą dla funkcjonowania i odpowiedności Zarządu lub kosztem odpowiedności pojedynczych członków Zarządu.

Ponadto, w zakresie strategii zróżnicowania w odniesieniu do wyboru członków Zarządu Banku, jego celów i zadań oraz zakresu, w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane zastosowanie miały w 2021 r. Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego i przyjęte przez Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Zasady oraz procedury rekrutacyjne mające na celu pozyskiwanie do pracy kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach obowiązują wszystkie stanowiska pracy w Banku oraz Spółkach Grupy Kapitałowej. Na stanowiska członków Zarządu proces rekrutacyjny jest dodatkowo rozszerzany o zapisy odpowiednich polityk.

W celu zapewnienia dostatecznej różnorodności, Bank dąży do osiągnięcia stanu, w którym obie płcie są dostatecznie reprezentowane.

Komitet do spraw ryzyka

Od 2019 r. w Banku BPS S.A. funkcjonuje Komitet Ryzyka Rady Nadzorczej Banku. Zgodnie z Regulaminem, Komitet Ryzyka pełni rolę doradczą wobec Rady Nadzorczej Banku w zakresie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem oraz oceny adekwatności i skuteczności tego systemu. Do kompetencji Komitetu należy w szczególności weryfikacja zgodności polityki Banku w zakresie:

- podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku,
- badania okresowej informacji przedstawiającej rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku,
- weryfikacji ogólnego poziomu ryzyka Banku.

Komitet sprawuje również nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego poprzez badanie i rekomendowanie do zatwierdzenia polityk i procedur dotyczących procesu szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego.

W 2021 r. odbyło się 9 posiedzeń Komitetu Ryzyka.

Przepływ informacji na temat ryzyka

Przepływ informacji dotyczących ryzyka w Banku reguluje głównie Instrukcja funkcjonowania Systemu Informacji Kierownictwa (SIK), która określa zasady raportowania, obieg informacji zarządczej, procedurę opracowywania raportów i sposób ich przekazywania adresatom, którymi są w szczególności: Zarząd, Rada Nadzorcza, Komitet Audytu i Komitet Ryzyka Rady Nadzorczej, Rada Zrzeszenia oraz Komitety funkcjonujące w Banku: Ryzyka Operacyjnego, Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Kredytowy. Odbiorcami raportów są wskazane komórki merytoryczne oraz Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Opracowywane w Banku raporty obejmują wszystkie obszary działalności Banku. Ich zakres i częstotliwość są adekwatne do rozmiarów prowadzonej działalności i występującego ryzyka. Umożliwia to identyfikowanie, mierzenie, monitorowanie i kontrolowanie wszystkich rodzajów ryzyka w Banku.

Na potrzeby SIK w Banku według stanu na 31.12.2021 r. opracowano 76 raportów, z czego znaczną część stanowiły raporty dotyczące wprost zagadnień związanych z ryzykiem kredytowym, finansowym, operacyjnym, jak również z ryzykiem braku zgodności. Większość raportów z zakresu ryzyka jest prezentowana na posiedzeniach Zarządu Banku przez kierowników komórek opracowujących. Znaczna liczba informacji trafia bezpośrednio do wiadomości Członków Zarządu Banku. Częstotliwość przekazywania raportów jest zróżnicowana w zależności od przepisów zewnętrznych, rekomendacji nadzorczych oraz bieżących potrzeb Banku. Zarząd Banku otrzymuje raporty miesięczne, kwartalne, półroczne lub roczne. W sytuacjach nadzwyczajnych związanych z ryzykiem w Banku, komórki organizacyjne opracowują i przedkładają Zarządowi raporty i informacje bieżące. Opracowania mają charakter syntetyczny i zawierają najistotniejsze informacje służące podejmowaniu decyzji przez Zarząd Banku. Raporty dotyczące ryzyka poddawane są, tak jak wszystkie inne raporty SIK, przeglądom (co najmniej raz do roku) pod kątem zmian w przepisach, wydanych rekomendacji i zaleceń pokontrolnych KNF.

Dzięki funkcjonującej aplikacji informatycznej, obieg raportów SIK odbywa się automatycznie.

Zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem w Banku są także przedmiotem obrad Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitetu Kredytowego Banku, Komitetu Ryzyka Operacyjnego, jak również Komitetu Inwestycji Kapitałowych, w których uczestniczą wybrani Członkowie Zarządu stosownie do zapisów regulaminów tych komitetów. Ponadto Zarząd, Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami i wybrani pracownicy Banku otrzymują również dzienną informację o wykorzystaniu limitów obowiązujących dla ryzyka finansowego, w szczególności obejmującą kształtowanie się miar płynności długoterminowej KNF, wskaźników LCR i NSFR oraz wewnętrznych limitów ograniczających ekspozycję na ryzyko płynności, stopy procentowej i walutowe.

Zarządzanie istotnymi konfliktami interesów

Proces zarządzania konfliktem interesów w Banku i Grupie Kapitałowej BPS został szczegółowo opisany w Polityce przeciwdziałania i zarządzania konfliktem interesów w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. i Polityce przeciwdziałania i zarządzania konfliktem interesów w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.

Polityka przeciwdziałania i zarządzania konfliktem interesów w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. opisuje szczegółowo sytuacje w jakich może dojść do konfliktu interesów, określa mechanizmy kontrolne służące zapobieganiu konfliktom interesów i minimalizowaniu ryzyka ich występowania oraz zasady postępowania w przypadku podejrzenia konfliktu i w przypadku identyfikacji istniejącego konfliktu. Zidentyfikowane konflikty interesów są monitorowane na bieżąco przez Departament Zgodności, który określa działania minimalizujące ich negatywne skutki, a w dalszej perspektywie dąży do wyeliminowania poszczególnych konfliktów.

Zasady te stosuje się również w przypadku konfliktów interesów, które mogłyby powstać z powodu przynależności Banku do Grupy Kapitałowej BPS lub transakcji zawieranych przez Bank z innymi podmiotami Grupy.

13. Polityka wynagrodzeń

Informacje dotyczące organów nadzorujących politykę wynagrodzeń

Politykę wynagrodzeń w Banku nadzoruje Komitet Wynagrodzeń, który w 2021 roku odbył 11 posiedzeń w składzie:

- 1) do 1 lipca: Witold Morawski - Przewodniczący Komitetu, Paweł Kapel - Członek Komitetu, Zdzisław Wojdak - Członek Komitetu;
- 2) od 2 lipca: Zdzisław Wojdak - Przewodniczący Komitetu, Józef Florek - Członek Komitetu, Piotr Piasecki - Członek Komitetu.

Komitet pełni rolę doradczą wobec Rady Nadzorczej, wykonuje zadania wynikające z przepisów prawa, współpracuje z Zarządem Banku, pracownikami Banku i ekspertami spoza Banku, w celu wypracowania własnego stanowiska, natomiast nie sprawuje bezpośredniej kontroli i nie zastępuje Rady Nadzorczej Banku w wykonywaniu jej czynności statutowych. Do zadań Komitetu Wynagrodzeń należy w szczególności nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń, nadzorowanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń dotyczącej pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, monitorowanie mechanizmów kontrolnych poziomu wynagrodzeń pracowników komórki ds. zgodności oraz ich ochrony przed nieuzasadnionym rozwiązaniem stosunku pracy.

Polityka wynagrodzeń określa zasady wynagradzania wszystkich pracowników, w tym:

- 1) pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, których identyfikacja dokonywana jest nie rzadziej niż raz w roku, w oparciu o kryteria jakościowe oraz ilościowe, zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE oraz Prawem bankowym;
- 2) pracowników bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanych w sprzedaż produktów bankowych lub świadczenie usług bankowych bezpośrednio dla klientów;
- 3) pracowników bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanych w świadczenie usług maklerskich i oferowanie instrumentów finansowych, o których mowa w ustawie o obrocie

instrumentami finansowymi;

4) członków organów Banku.

Polityka nie ma zastosowania do jednostek zależnych i oddziałów zlokalizowanych w państwach trzecich, ponieważ w strukturach Banku nie funkcjonują takie jednostki. W procesie ustalania Polityki Bank nie korzystał z pomocy konsultanta zewnętrznego.

Politykę wynagrodzeń w Domu Maklerskim Banku BPS S.A. nadzoruje Rada Nadzorcza, która w 2021 r. odbyła 2 posiedzenia w składzie: Michał Jakubowski Przewodniczący Rady Nadzorczej, Krzysztof Górajek Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej oraz Zygmunt Sitek Członek Rady Nadzorczej, na których omawiany był system wynagradzania.

Do zadań Rady Nadzorczej w obszarze wynagradzania należy w szczególności zatwierdzanie strategii wynagrodzeń, wdrażanie tej strategii oraz monitorowanie ryzyk związanych z jej przestrzeganiem.

W 2021 r., Dom Maklerski Banku BPS S.A. zlecił analizę i modyfikację Polityki wynagrodzeń Kancelarii Prawnej Karwasiński, Szpringer i wspólnicy oraz Akademii Compliance Justyny Czekaj.

Polityka wynagrodzeń stosowana w Domu Maklerskim Banku BPS S.A. jest implementowana wprost z regulacji zewnętrznych, nie odnosi się do regionów i linii biznesowych, nie ma zastosowania do jednostek zależnych oraz oddziałów zlokalizowanych w państwach trzecich. Pracownicy mający istotny wpływ na profil ryzyka Spółki zajmują następujące stanowiska w obszarach: ryzyko, compliance, kontrola oraz sprzedaż (biznes).

Politykę wynagrodzeń w BPS Leasing S.A. w 2021 r. nadzorowała Rada Nadzorcza w składzie: Elżbieta Żmijewska Przewodnicząca Rady Nadzorczej, Arkadiusz Zwierzchowski Członek Rady Nadzorczej oraz Łukasz Witkowski Członek Rady Nadzorczej.

W 2021 r. Spółka ze względu na planowane połączenie z BPS Faktor S.A. zleciła modyfikację Polityki wynagrodzeń Radcy Prawnemu Markowi Drabarczykowi oraz Kancelarii KGK Kancelaria.

Informacje dotyczące projektu i struktury systemu wynagradzania określonego personelu

Polityka wynagrodzeń w Banku i spółkach Grupy Kapitałowej ma na celu:

- 1) adekwatne wynagradzanie pracowników za wykonaną pracę, a także motywowanie ich do osiągnięcia wysokich wyników oraz realizacji celów strategicznych;
- 2) przyciąganie oraz zatrzymywanie wykwalifikowanych pracowników przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy przewagą konkurencyjną wynagrodzeń, a rentownością;
- 3) zapewnienie, by system wynagradzania nie stanowił zachęty do podejmowania nadmiernego ryzyka lub niewłaściwej sprzedaży produktów, w szczególności uwzględniał prawa i interesy klientów.

Rady Nadzorcze Banku i spółek Grupy Kapitałowej corocznie dokonują przeglądu zasad wynagradzania. W 2021 r. po przeprowadzonym przeglądzie nie wskazały na konieczność wprowadzenia zmian.

Proces przyznania wynagrodzenia zmiennego obejmuje określenie budżetu na wynagrodzenia zmienne, naliczenie wynagrodzenia zmiennego za dany okres oraz określenie wysokości wynagrodzenia zmiennego dla danego pracownika z uwzględnieniem korekty o ryzyko ex ante, dokonywaną w formie indywidualnej oceny efektów pracy pracownika, z zastrzeżeniem, że pracownicy pełniący funkcje kontrolne, a także komórki odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, są wynagradzani za osiągnięcie celów wynikających z pełnionych przez nich funkcji. Wynagrodzenie tych osób nie jest uzależnione od wyników finansowych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności.

Proces wypłaty wynagrodzenia zmiennego obejmuje wypłatę części wynagrodzenia z góry oraz części wynagrodzenia w postaci odroczonej, w tym w Banku w formie instrumentów finansowych. Wypłata odroczonej części wynagrodzenia poprzedzona jest ponowną oceną, a w razie konieczności, wysokość części wynagrodzenia poddawana jest korekcie o ryzyko ex post.

W Banku wynagrodzenia zmienne nie podlegają odraczaniu ani wypłacie w instrumentach finansowych, o ile:

- 1) dotyczą odpraw rentowych, emerytalnych lub odpraw wypłacanych w związku z rozwiązaniem umowy o pracę, przyznawanych zgodnie z przepisami prawa i w wysokości określonej w tych przepisach;
- 2) przyznawane są w wyjątkowych przypadkach i jedynie przy rekrutacji nowych pracowników w pierwszym roku zatrudnienia, w szczególności w formie bonusu powitalnego.

Polityka Domu Maklerskiego Banku BPS S.A. i BPS Leasing S.A. nie przewiduje wypłaty gwarantowanego wynagrodzenia zmiennego i odpraw.

Opis sposobu uwzględniania obecnego i przyszłego ryzyka w procesach kształtowania wynagrodzeń

W celu prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i nie zachęcania do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zatwierdzony przez Radę Nadzorczą akceptowalny ogólny poziom ryzyka, Bank i spółki Grupy Kapitałowej prowadzą politykę wynagradzania, w której wynagrodzenie stałe stanowi na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, aby umożliwiło obniżanie lub nie przyznawanie w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia. Wynagrodzenie zmienne nie powinno być przyznawane ani wypłacane, jeżeli skutkowałoby to utratą prawidłowej bazy kapitałowej.

W 2021 r., Bank ustanawiając budżet na wynagrodzenia zmienne, wziął pod uwagę zakładane w Strategii Banku wyniki biznesowe, w szczególności: wynik finansowy, ROA, ROE, C/I oraz wskaźniki adekwatności kapitałowej.

Dom Maklerski Banku BPS S.A., z uwagi na sytuację kapitałową oraz konieczność realizacji założeń przychodowych w celu odbudowy bazy kapitałowej odstąpił od ustalania celów finansowych i niefinansowych osobom kluczowym oraz wypłaty premii.

Spółka BPS Leasing S.A. prowadzi konserwatywną politykę wynagradzania, opartą na wynagrodzeniu zasadniczym, z wyjątkiem premii kwartalnej dla sprzedawców. Zarząd Spółki w przypadku pozytywnych wyników finansowych dopuszcza wypłatę nagrody rocznej (za wyjątkiem sprzedaży) której wysokość uzależniona jest od osiągniętych wyników.

Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych

Stosunek zmiennego wynagrodzenia do stałego u pracownika, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka, w Banku i BPS Leasing S.A. nie może przekraczać 100 % oraz w Domu Maklerskim Banku BPS S.A. 50 %.

Opis działań zmierzających do powiązania poziomu wynagrodzenia z wynikami osiągniętymi w okresie pomiaru wyników

Systemy premiowe stosowane w Banku uwzględniają metodę kaskadowania celów, tj. są przekładane z celów strategicznych na cele poszczególnych jednostek i komórek organizacyjnych oraz cele pojedynczych pracowników. Cele wyznaczone pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku stanowią wypadkową głównych celów finansowych i niefinansowych i uwzględniają zakres odpowiedzialności pracownika na danym stanowisku.

W opracowaniu wskaźników pozwalających na korektę wyników ilościowych osiąganych przez poszczególne jednostki/komórki organizacyjne oraz poszczególnych pracowników o ryzyko ich działań, zarówno na etapie wyznaczania celów, jak i na etapie rozliczania wyników ich realizacji, udział biorą komórki zarządzające ryzykiem. Działania w tym obszarze wpisane są w szczególności w takie procesy jak: synchronizacja celów indywidualnych z celami Banku, kaskadowanie i operacjonalizacja celów, opiniowanie regulacji implementujących postanowienia polityki wynagradzania.

W Banku wyznaczany jest ogólnofirmowy cel finansowy uruchamiający fundusz premiowy. W przypadku nieakceptowalnych wyników, premia nie jest wypłacana lub jej wartość podlega obowiązkowemu obniżeniu.

W Domu Maklerskim Banku BPS S.A., w 2021 r. cele premiowe nie zostały wyznaczone z uwagi na decyzję o odstąpieniu od wypłaty premii. Podobnie w BPS Leasing S.A. w 2021 r. cele premiowe nie zostały wyznaczone.

Opis działań instytucji zmierzających do dostosowania wynagrodzenia w celu uwzględnienia wyników długoterminowych

W Banku, wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 60 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku;
- 40 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem na 5 lat.

W przypadku, gdy całkowite roczne wynagrodzenie zmienne przekracza 600 tys. zł, 40 % wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane i wypłacane w gotówce niezwłocznie, natomiast 60 % jest przyznawane i wypłacane z odroczeniem. Wynagrodzenie zmienne wypłacane jest w połowie w gotówce oraz połowie w akcjach fantomowych², z zastrzeżeniem, że wynagrodzenie to nie podlega odraczaniu ani wypłacie w akcjach fantomowych Banku u pracowników, których wynagrodzenie zmienne nie przekracza kwoty stanowiącej równowartości 300 % najwyższego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego brutto wypłaconego w Banku, lub równowartości w złotych kwoty 50 000 euro, lub jednej trzeciej łącznego rocznego wynagrodzenia całkowitego danego pracownika.

Decyzję o przyznaniu wynagrodzenia zmiennego poprzedza ocena spełnienia przez danego pracownika kryteriów ograniczających wysokość wynagrodzenia zmiennego lub wykluczających możliwość przyznania takiego wynagrodzenia, w szczególności w zakresie uczestnictwa pracownika w działaniach, których wynikiem były znaczne straty Banku, a także braku spełnienia przez pracownika standardów dotyczących rękopmi bezpiecznego i ostrożnego zarządzania Bankiem.

W Domu Maklerskim Banku BPS S.A. wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 60 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Spółce;
- 40 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem,

a w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne w roku kalendarzowym, za który przyznane ma być wynagrodzenie zmienne jest wyższe niż 1 mln EUR wynagrodzenie zmienne może być przyznane i wypłacane na następujących zasadach:

- 40 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Spółce;
- 60 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem.

W BPS Leasing S.A. wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 55 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Spółce;
- 45 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem,

² Akcja wirtualna Banku, nienotowana na Giełdzie Papierów Wartościowych, nie będąca papierem wartościowym ani akcją w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych. Służy do wyliczenia części wynagrodzenia zmiennego należnego pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku w wysokości powiązanej z księgową wyceną akcji Banku liczoną jako relacja kapitału własnego Banku do liczby akcji.

a w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne w roku kalendarzowym, za który przyznane ma być wynagrodzenie zmienne jest wyższe niż 300 000 zł, wynagrodzenie zmienne może być przyznane i wypłacane na następujących zasadach:

- 40 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Spółce;
- 60 % wynagrodzenia zmiennego przyznawane w gotówce i wypłacane jest z odroczeniem.

Opis głównych parametrów i uzasadnienie wszelkiego rodzaju systemów składników zmiennych i wszelkich innych świadczeń niepieniężnych

W Banku, wpływ na wysokość wynagrodzeń zmiennych ma m.in. wycena wirtualnej akcji Banku (fantomowej), nienotowanej na Gieldzie Papierów Wartościowych, nie będącej papierem wartościowym ani akcją w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych. Akcja fantomowa służy wyliczeniu części wynagrodzenia zmiennego należnego pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku w wysokości powiązanej z księgową wyceną akcji Banku liczoną jako relacja kapitału własnego Banku do liczby akcji.

W pozostałych Spółkach Grupy Kapitałowej wynagrodzenia zmienne nie są przyznawane w formie instrumentów finansowych.

14. Oświadczenie Zarządu Banku

Zarząd Banku oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy ustalenia zawarte w niniejszej „Informacji dotyczącej adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. podlegającej ujawnieniom na dzień 31.12.2021 r.” są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu ryzyka i strategii Banku oraz Grupy Kapitałowej.

Zarząd Banku zatwierdza niniejszy dokument, w którym umieszczono informacje na temat ryzyka, omówiono ogólny profil ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej związany ze strategią działalności oraz zawarto kluczowe wskaźniki i dane liczbowe, zapewniające zewnętrznym zainteresowanym stronom całościowy obraz procesu zarządzania ryzykiem przez Bank i Grupę Kapitałową, w tym interakcji między profilem ryzyka Banku a apetytem na ryzyko, określonym przez Zarząd i zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą.

Podpisy Członków Zarządu Banku BPS S.A.

Data	Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	Podpis
13.06.2022 r.	Artur Adamczyk	Prezes Zarządu	<i>podpisano podpisem elektronicznym</i>
13.06.2022 r.	Robert Banach	Wiceprezes Zarządu	<i>podpisano podpisem elektronicznym</i>
13.06.2022 r.	Krzysztof Kokot	Wiceprezes Zarządu	<i>podpisano podpisem elektronicznym</i>

